

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ Θ'

ΤΕΥΧ.
67

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1982

Γραφεία: 'Οδός Μαυρομιχάλη 7—Τ. 143
Τηλ. 36.21.651 — 65.11.669

ΑΘΗΝΑ 1982

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ. ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπουργός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ. ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Άρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ανθυπίαρχος
ΧΑΡ. ΛΙΑΜΠΗΣ
Ανθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ. ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ. ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ. ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ. ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Επίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Ακαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ιωαννίνων Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος;
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Μ. ΜΕΛΑΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ακαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΕΤΟΣ
Δικηγόρος - Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,,
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΘΗΝΑΙ, οδός Μαυρομιχάλη 7
Τ. 143 — Τηλ. 36.21.651
Υπεύθυνος σύμφωνα με τὸ Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Άγία Παρασκευή Ἀττικῆς - Τερψιθέας 64
Τηλ. 65.11.669

Τυπογραφείον:

Γ. ΜΠΡΟΥΖΙΩΤΗΣ — Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
Κωλέττη 4 — Τηλ. 36.03.820

Τυπώνεται σὲ 3.000 αντίτυπα καὶ ἀποστέλλεται στὰ Μέλη καὶ τοὺς Ἀκροατάς. Ἐτησίᾳ συνδρομὴ Δρχ. 500.

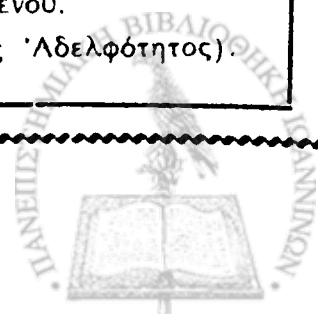
Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
Πρόσκληση σὲ ὁμιλία Ζαχαρίας Ν. Τσιρπανλῆς. Βιογραφικά	1
Ὅμιλητῆ	2
Λίγα λόγια γιὰ τὸ θέμα Ἡ Ἑλληνικὴ Μειονότης τῆς Βορείου Ἡ- πείρου καὶ τὰ ταλαιπωρημένα ἀνθρώ- πινα δικαιώματα	3
Ἐκκλήση τῆς «Μάννας τοῦ Πωγωνίου» Φιλίππου Κολοβοῦ. Ἄνθιμος Ἀργυρό- πουλος	4
Ἐλσας Μπαλφούσια - Γαλανίδου. Τρα- γούδια τοῦ Κάτω Κόσμου	6
Μιχ. Πετροχείλου. Ἐνα χρονογράφημα γιὰ τὸν Κοτζιούλα	10
Τῆς Συντάξεως. Ἡπειρωτικὴ Πνευματι- κὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση	12
Τῆς Συντάξεως. Φιλολογικά καὶ Καλλι- τεχνικά Πορτραῖτα	18
Τῆς Συντάξεως. Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση	21
	27
	32

Ἡ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΣΩΦΥΛΛΟΥ

Κεντρικὴ εἰσόδος τοῦ Ναοῦ Ἀρχαγγέ-
λων Γραμμένου.

(Ἀπὸ Ἡμερολόγιου τῆς Ἀδελφότητος).

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ Θ'	ΤΕΥΧ. 67	ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1982	Γραφεία: 'Οδός Μαυρομιχάλη 7—Τ. 143 Τηλ. 36.21.651 — 65.11.669
---------	-------------	---------------	---

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΣΙΣ 1906 • ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ 1934

ΕΙΣΔΟΧΗ "ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ", 1976

ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7 • ΑΘΗΝΑΙ Τ. 143

ΤΗΛ. 3621.651 • 6511.669

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν 12ην Μαΐου 1982, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 7.30' μ.μ. εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἐλευθ. Βενιζέλου 22—Ὀμήρου, τὴν ἑβδόμην κατὰ σειράν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν τῆς περιόδου 1981—82.

Κατ' αὐτήν, μετ' εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου, θὰ ὁμιλήσῃ ὁ κ. Ζαχαρίας Ν. Τσιρπανλῆς, Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, στὴν ἔδρα τῆς Ἱστορίας Μέσων καὶ Νεωτέρων Χρόνων μὲ θέμα:

«Ὁ Πόλεμος στὰ Ἡπειρωτικὰ βουνατὰ 1940—41 σύμφωνα μετὶς μαρτυρίες τῶν Ἰταλῶν».

Παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ τιμήσετε τὴν Ἡπειρωτικὴν ἐκδήλωσιν μὲ τὴν παρουσίαν σας.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ.

Ὁ Πρόεδρος
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ζαχαρίας Ν. Τσιρπανλής

Γεννήθηκε τὸ 1938 στὴν Κῶ τῆς Δωδεκανήσου. Εἶναι ἑγγαμος καὶ πατέρας ἑνὸς τέκνου. Πτυχιούχος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1961) καὶ διδάκτορας τῆς ἴδιας Σχολῆς (1967). Ὑπηρετήσε ὡς βοηθὸς στὸ Σπουδαστήριον Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1965—1970) καὶ ὡς ἐπιμελητῆς στὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου (1970—1972). Τὸ 1972 ἐξελέγη ἑκτακτὸς καθηγητῆς καὶ τὸ 1975 τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Ἱστορίας Μέσων καὶ Νεωτέρων Χρόνων στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, ὅπου καὶ ὑπηρετεῖ ὡς σήμερα.

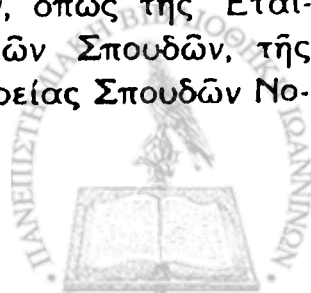
Κατὰ τὸ παν. ἔτος 1968—1969, μὲ ὑποτροφία τῆς COMITE CATHOLIQUE POUR LA COLLABORATION CULTURELLE τοῦ Βατικανοῦ, παρέμεινε στὴ Ρώμη διεξάγοντας ἐρευνες στὰ Ἰταλικά ἀρχεῖα γιὰ τὶς μορφωτικὲς σχέσεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Σὲ διάφορα χρονικά διαστήματα ἐργάστηκε στὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας, τῆς Φλωρεντίας, τοῦ Μπρί-

ντζι, τῆς Μάλτας καὶ τοῦ Παρισιοῦ.

Ἐξέδωσε ὡς τῶρα πέντε αὐτοτελῆ βιβλία καὶ πάνω ἀπὸ 70 ἐπιστημονικὲς μελέτες, δημοσιευμένες σὲ ἑγκυρα περιοδικὰ τῆς Ἑλλάδας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ θέματα ποὺ τὸν ἔχουν ἀπασχολήσει ἀναφέρονται στὴ βενετοκρατία καὶ ἱπποτοκρατία στὴν Ἑλλάδα, στοὺς ἀπόδημους Ἕλληνες καὶ τὶς παροικίες τους στὸ ἐξωτερικὸ, στὶς μορφωτικὲς καὶ πολιτιστικὲς σχέσεις τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρθόδοξου κόσμου μὲ τὴν καθολικὴ Δύση, στὶς σχέσεις τῶν Ἑλλήνων μὲ τοὺς Βαλκάνιους γείτονές τους. Οἱ σχετικὲς μελέτες κλιμακώνονται χρονικὰ ἀπὸ τὸν 13ον αἰῶνα ὡς καὶ τὸν 20όν.

Εἶναι μέλος διαφόρων ἐπιστημονικῶν Ἐταιρειῶν, ὅπως τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Σπουδῶν Νο-

τιοανατολικής Ευρώπης, της Έλληνικής Έταιρείας Σλαβικών Μελετών κ.ά.

Πήρε μέρος σε πολλά διεθνή Συνέδρια στη Βενετία (1968), στο Μπάρι (1969), στο Ρέθυμνο (1971), στο Βουκουρέστι (1974), στη Βάρνα (1975), στο Σεράγιεβο (1975), στη Μόσχα (1976), στη Ρώμη (1977, 1980), στο Μάιντς (1978) κλπ.

Λίγα λόγια για το θέμα

ΘΕΜΑ: Ο πόλεμος στα ήπειρωτικά θουνά του 1940—41 σύμφωνα με τις μαρτυρίες των Ίταλων.

Το κείμενο της διαλέξεως θα διακρίνεται σε δύο μέρη: α) Στην κριτική παρουσίαση των σύγχρονων με τα γεγονότα ιταλικών πηγών, και β) στην εξέταση των μεταγενέστερων ιστορικών συνθέσεων των Ίταλων για τον πόλεμο του 1940—41. Και στα δύο μέρη οι σχετικές μαρτυρίες θα συνδυάζονται με τα δεδομένα των ελληνικών πηγών.

Συγκεκριμένα, θα αξιολογηθούν τα άπομνημονεύματα και τα ήμερολόγια που μάς άφησαν πρωταγωνιστές του πολέμου, όπως ο GALEAZZO CIANO, ο EMANUELE GRAZZI, ο VISCONTI PRASCA, ο LUIGI MONDINI, ο FRANCESCO IPRICOLO, ο UGO CAVALLERO κ.ά. Επίσης ιδιαίτερη σημασία δίδεται στα γράμματα των Ίταλων στρατιωτών που έστάλησαν από το αλβανικό μέτωπο, καθώς και στα

λαϊκά ιταλικά τραγούδια της εποχής σχετικά με το θέμα. Τα επίσημα εξάλλου διπλωματικά έγγραφα που έχουν εκδοθεί σε πολλούς τόμους από το Ύπουργείο Έξωτερικών της Ίταλίας θα προκαλέσουν ζωηρό ενδιαφέρον ως προς τη διαφώτιση των διπλωματικών παρασκηνίων λίγο πριν από την έναρξη των έχθροπραξιών.

Τα μεταγενέστερα συνθετικά έργα Ίταλων ιστορικών θέτουν άρκετά προβλήματα ως προς την έρμηνεία των αιτίων και των άποτελεσμάτων του έλληνο-ιταλικού πολέμου. Ένα μέρος από τα προβλήματα αυτά όφείλεται και στην άγνοια εκ μέρους των Ίταλων της ελληνικής βιβλιογραφίας. Πάντως με ιδιαίτερη προσοχή όφείλομε να αντιμετώπισουμε όρισμένες θέσεις της ιταλικής ιστοριογραφίας. Άξιζει άκόμη να τονισθεί ή σημασία του τρίτομου έργου που κυκλοφόρησε τελευταία το Γενικό Έπιτελείο Στρατού της Ίταλίας, το όποιο αναφέρεται με λεπτομέρεια στις στρατιωτικές έπιχειρήσεις του πολέμου αυτού.

Γενικά ή σύγκριση των ιταλικών μαρτυριών με τα δεδομένα της ελληνικής ιστορικής έπιστήμης εξασφαλίζει άρτιότερη αντίληψη των διαθέσεων και ένεργειών των δύο αντιπάλων, οι όποιοι κινήθηκαν κάτω από την πίεση διαφορετικών διαθέσεων και έκτιμήσεων, έστω και όν άνήκαν στον ίδιο πολιτιστικό χώρο και κατευθύνονταν τότε από δικτατορικά καθεστώτα.

Ἡ Ἑλληνικὴ Μειονότης τῆς Βορείου Ἠπείρου καὶ τὰ ταλαιπωρημένα ἀνθρώπινα δικαιώματα

ΣΗΜ. ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

Σὲ δμιλία του μπροστὰ στὴν Ἡπειρωτικὴ Ὁμογένεια τῆς Ἀμερικῆς ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κ. Παπούλιας θέτοντας τὸ θέμα τῆς Ἑλληνικῆς Μειονότητος τῆς Βορ. Ἠπείρου, εἶπε τὰ ἑξῆς :

Θὰ πρέπει νὰ μιλήσουμε καὶ γιὰ τὴ μεγάλη ἑλληνικὴ μειονότητα τῆς Ἀλβανίας. Τί ἔγινε αὐτή. Καὶ ποιά εἶναι τὰ δικαιώματα αὐτῆς τῆς μειονότητος ποὺ καταπατήθηκαν καὶ δὲν ἔχουμε κάποια ἐπικοινωνία μὲ τὰ ἀδέρφια μας, μὲ τοὺς συγγενεῖς μας καὶ μὲ τοὺς συμπατριῶτες μας.

Ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, τολμάει νὰ θέσει μὲ αὐτὴ τὴ σαφήνεια τὸ πρόβλημα τῆς ἑλληνικῆς μειονότητος τῆς Ἀλβανίας. Καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κάνει κριτικὴ ἀπὸ τὴ θέση αὐτή, ὄλων αὐτῶν τῶν κυβερνήσεων ποὺ ἐκόπτοντο ὑπὲρ τοῦ ἔθνους γιὰτὶ δὲ μίλησαν ποτὲ καὶ γιὰτὶ δὲν ἔλαβαν θέση γιὰ τὴν καταστροφὴ αὐτῆς τῆς μειονότητος.

Σὰς λέγω καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ μειονότητα ἔχει τὰ ἴδια δικαιώματα ποὺ ἀπολαμβάνουν ὅλες οἱ μειονότητες στὸν κόσμον καὶ δὲν εἶναι δυνατόν ἢ Ἀλβανία νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ δικιὰ τῆς μειονότητος στὸ Κόσσοβο κι ἐμεῖς νὰ ξεχνᾶμε τὴ δικιὰ μας.

Βεβαίως δὲν μπορεῖ νὰ γυρίσει ὁ τροχὸς τῆς ἱστορίας καὶ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει κανένας γιὰ ψυχροπολεμικὲς καταστάσεις. Βε-

βαίως ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ κυβέρνησις εἶναι ἀπόλυτα προσηλωμένη στὴν τελικὴ πράξι τοῦ Ἑλσίνκι καὶ πιστεύει ὅτι αὐτὰ τὰ ἔθνικὰ σύνορα ποὺ ὑπάρχουν εἶναι αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ μείνουν. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲ μᾶς ἐμποδίζει, ἔχουμε ἔθνικὴ ὑποχρέωσι νὰ θέσουμε τὸ πρόβλημα. Κάποιος συμπατριώτης μου εἶπε : Ἐπιτέλους ἄς μὴν κάνουμε τίποτα, ἀλλὰ ἄς μᾶς ἀφήσουν τουλάχιστον νὰ ἀλληλογραφοῦμε μὲ τοὺς ἀνθρώπους μας. Μπορεῖ κανένας νὰ ἀρνηθεῖ ἓνα τέτοιο δικαίωμα; Αὐτῆς τῆς ἐλάχιστης ἀν θέλετε ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς συγγενεῖς μας, τοὺς φίλους μας, μ' αὐτοὺς ποὺ μεγαλώσαμε μαζί;

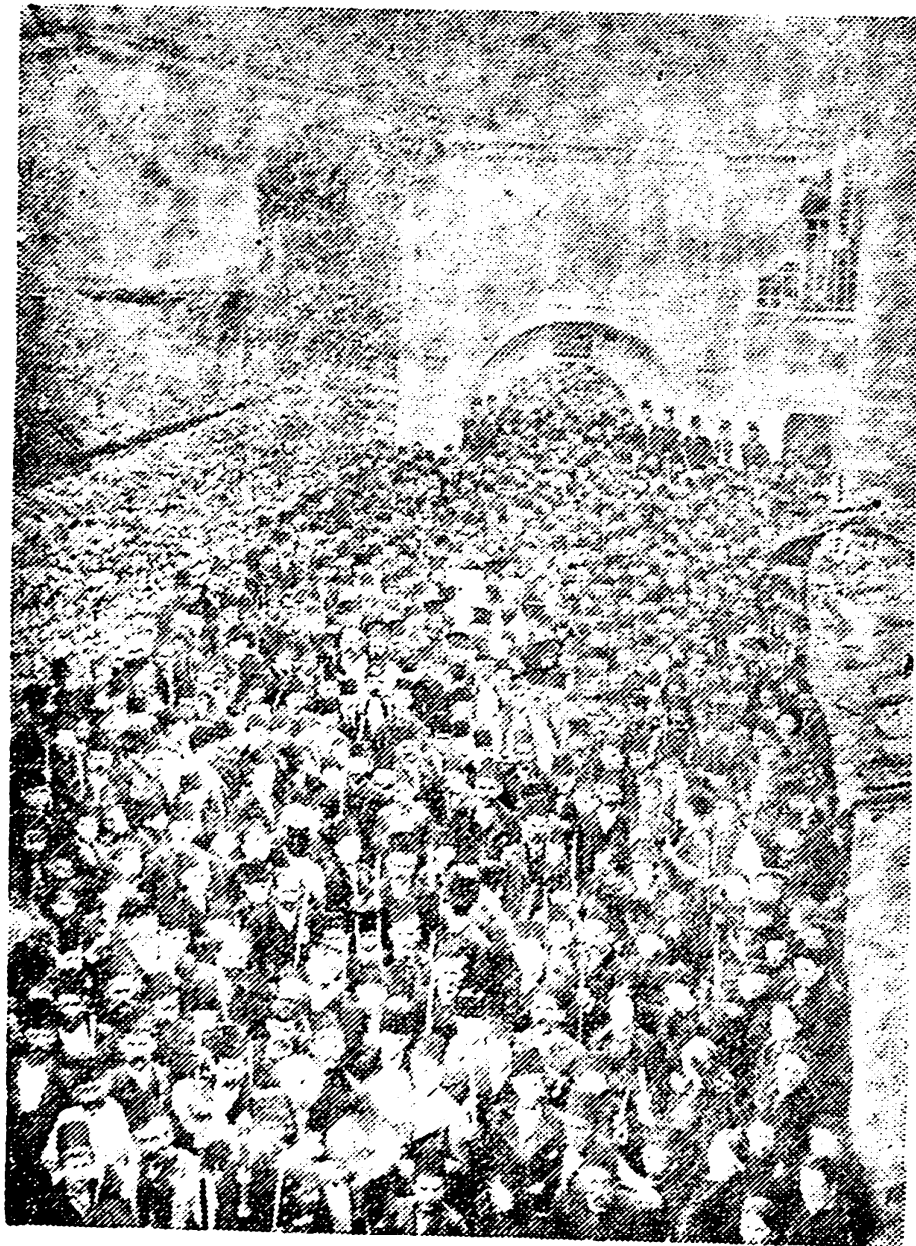
Ἐγὼ ὅπως ξέρετε μεγάλωσα στὴ Βοστίνια, ἓνα παραμεθόριο χωριό, πολὺ λίγα χιλιόμετρα ἀπὸ τὰ σύνορα καὶ ἔζησα αὐτὴ τὴ δημιουργικὴ ἑλληνικὴ μειονότητα. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σχολεῖο ποὺ κάποτε εἶχε 1.200 μαθητὲς σήμερα ἔχει μόλις 120 — 130. Αὐτὴ εἶναι ἡ τραγικότητα τῶν χωριῶν μας.

(Ἐθνικὸς Κήρυξ Νέας Ὑόρκης 26.2.82).

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώσται νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνσι.

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

Λαμπαδηφορία στο έλευθερωμένο Άργυρόκαστρο. 1913.
(Άρχειο Μιλτ. Οικονομίδη).

“Εκκληση τῆς «Μάννας τοῦ Πωγωνίου» γιὰ τὰ σπαστικὰ παιδιὰ τῆς Ἡπειροῦ – “Εκκληση καὶ τῆς Ἡπειρ. Ἐταιρείας

Μὴν ἀφήσετε τίς Ἡπειρώτισσες Κυρίες χωρὶς ἀπάντησιν! Ὁ ἰατρός
Γ. Γύρας ἔβαλε τὸ πρῶτο λιθάρι.

Π Ρ Ο Σ

“Ὅλους τοὺς Ἡπειρώτες τοὺς ντόπιους καὶ ξενητεμένους καὶ τοὺς φίλους τῆς Ἡπειροῦ.

Ἄγαπητοὶ μας συμπατριῶτες καὶ φίλοι,

Εἴμαστε μιὰ ομάδα γυναικῶν, πού ἡ καταγωγή μας εἶναι ἀπὸ τὸ Πωγώνι καὶ ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια δημιουργήσαμε τὴν Ἀδελφότητά μας πού ὀνομάστηκε MANNA TOY ΠΩΓΩΝΙΟΥ.

Σκοπὸς μας, νὰ βοηθήσουμε τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν τοῦ Πωγωνίου σὲ ὅποια ζητήματά τους θὰ μᾶς ζητοῦσαν τὴ βοήθειά μας καὶ ὅπου ἐμεῖς θὰ εἴχαμε τὴ δυνατότητα νὰ τὴν προσφέρουμε.

“Ἐνα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα ζητήματα πού μᾶς ἀπασχόλησε πολὺ, χωρὶς νὰ μπορέσουμε νὰ δώσουμε μιὰ ὀριστική καὶ σωστὴ λύση, εἶναι ἡ περίθαλψη καὶ κατάλληλη θεραπεία στὰ ἀνάπηρα Ἡπειρωτάκια. Μὲ τὴ λέξη «ἀνάπηρα» ἐννοοῦμε αὐτὰ πού εἴχαν τὴν κακὴ μοῖρα νὰ γεννηθοῦν κωφάλαλα, τυφλά, σπαστικά, διανοητικὰ καθυστερημένα, ἢ, ἀπὸ διάφορες αἰτίες, νὰ γίνουν ἡμίπληκτα, παραπληγιακὰ κλπ. “Ἰδρυμα εἰδικὸ κ α ν έ ν α σ’ ὄλη τὴν Ἡπειρο. “Ἐτσι, τὸ παιδί πού θὰ

γεννηθεῖ μὲ μιὰ τέτοια ἀναπηρία εἶναι καταδικασμένο νὰ μεγαλώσει ἀβοήθητο. Τὸ δράμα τῶν γονέων καὶ τοῦ ἀνάπηρου παιδιοῦ εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ ζήσουμε σ’ ὄλη του τὴν τραγικότητα, σὰν Γυναικεία Ἀδελφότητα, πού πολλές φορές ζήτησαν τὴ βοήθειά μας.

Εἶναι περιττὸν νὰ σᾶς ποῦμε πόσες προσπάθειες καταβάλαμε, ἐπὶ χρόνια ὀλόκληρα, ὥστε τὸ Κράτος νὰ ἐνδιαφερθεῖ καὶ καλύψει αὐτὴ τὴν ἀνάγκη. Ὑποσχέσεις πήραμε πολλές, ὄχι ὅμως ἔργο. Τὸ μόνο πού καταφέραμε εἶναι νὰ εἰσακουσθοῦμε ἀπὸ τὴν «Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Προστασίας καὶ Ἀποκαταστάσεως Ἀναπήρων Παίδων» καὶ νὰ ἰδρυθεῖ, ἐπὶ τέλους, ἓνα εἰδικὸ Κέντρο γιὰ τὰ σπαστικὰ παιδιὰ τῶν Γιαννίνων. Δὲν ἔχει ὅμως Οἰκοτροφεῖο γιὰ νὰ συμπεριλάβει καὶ τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἡπειροῦ.

Θὰ σᾶς κουράζαμε πολὺ ἂν μπαίναμε σὲ λεπτομέρειες περισσότερες, ἀγαπητοὶ συμπατριῶτες καὶ φίλοι. Καὶ ἐρχόμαστε στὴν οὐσία:

“Ὑστερα ἀπὸ πολλές σκέψεις καὶ πολλὴ μελέτη τοῦ προβλήματος, καταλήξαμε στὸ συμπέρασμα πὼς, μόνον ἓνα Ἰδρυμα φτιαγμένο ἀπὸ τὰ θεμέλιά του ὡς τίς τελευταῖες

Ἐκδρομή τῆς Ζωσιμαίας στὸ Μεσολόγγι. Διακρίνονται: Οἱ στρατηγοὶ Δ. Τ. Ν. Μπότσαρης καὶ Β. Μελάς, ὁ γυμνασιάρχης Χρ. Σούλης κ.ά.

(Ἀρχεῖο Μιλτ. Οἰκονομίδη).

λεπτομέρειες πὺ χρειάζονται αὐτοῦ τοῦ εἴδους οἱ οἰκοδομὲς καὶ πὺ θὰ περιλαμβάνει ἀπαραίτητως καὶ Οἰκοτροφεῖο, θὰ μπορούσε ἐπιστημονικὰ καὶ στοργικὰ νὰ βοηθήσει τὰ ἄτυχα αὐτὰ παιδιά.

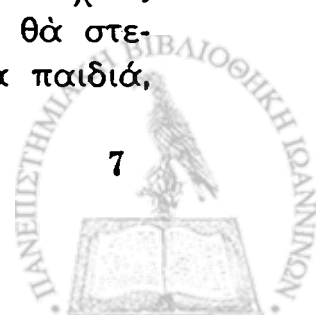
Θὰ πρέπει, ἐπίσης τὸ Ἴδρυμα αὐτὸ νὰ θρίσκειται σὲ σημεῖο σχετικὰ εὐκόλα προσιτὸ ἀπ' ὄλα τὰ μέρη τῆς Ἠπειροῦ. Ἡ Ἀδελφότητά μας μπορεῖ νὰ εἶναι Πωγωνίσια, μὰ τὸ ἔργο τοῦτο τὸ βλέπουμε σάν Πανηπειρωτικὸ γιατί Πανηπειρωτικὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη.

Ἐπειδὴ ὁ παληὸς καὶ γνωστὸς τύπος τοῦ Ἠπειρώτη Εὐεργέτη δὲν

ἔχει ἐκλείψει, μᾶς δωρήθηκε ἓνα θαυμάσιο κομμάτι γῆς (ἔξη στρέμματα) ἀπὸ τὸ γιατρὸ κ. Γ. Γύρα, κοντὰ στὴ Ζίτσα. Θαυμάσιο οἰκόπεδο ἀπὸ κάθε ἄποψη.

Τὸ Ὑπουργεῖο Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, πὺ ὄλα αὐτὰ τὰ θέσαμε ὑπ' ὄψη του, μᾶς εἶπε «κάντε τὴν ἀρχὴ καὶ θὰ σᾶς βοηθήσουμε».

Δὲν θέλουμε νὰ κάνουμε ὄνειρα ἀπραγματοποίητα. Πιστεύουμε ὁμως στὴ δύναμη τῆς ιδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Πιστεύουμε στὴν παραδοσιακὴ ἔφεση τῶν Ἠπειρωτῶν πρὸς ἔργα εὐποιίας. Δὲ θάζουμε στόχους ἀνέφικτους λέγοντας πὺς θὰ στεγάσουμε ὄλα τὰ ἀνάπηρα παιδιά,

δηλ. ὄλων τῶν μορφῶν ἀναπηρίας. Θ' ἀρχίσουμε ἀπὸ τὰ σπαστικὰ καὶ τὰ κωφάλαλα πού εἶναι τὰ περισσότερα. (Σ' ὅλη τὴν Ἑπειρο περισσότερα ἀπὸ 200). Ἀργότερα γιὰ ὄλα.

Χρήματα δὲν ἔχομε. Τὰ σχέδια καὶ τοὺς στατικούς ὑπολογισμούς ἤδη προσφέρονται Ἑπειρώτες ἐπιστήμονες νὰ τὰ κάνουν δωρεάν. Ἀπὸ τὸ θεμέλιο λίθο ὅμως ὡς τὴ στέγη χρειάζονται πολλά. Πιστεύουμε ὅμως πὺς θὰ βρεθοῦν τὰ χρήματα. Τὸ πιστεύουμε γιὰτὶ εἴμαστε Ἑπειρώτες κι' ὁ Ἑπειρώτης, ὅσο συντηρητικός εἶναι στὴν ἰδιωτική του ζωὴ, τόσο ἀπλοχέρης γίνεται ἂν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ γίνεῖ κάτι γιὰ νὰ βοηθηθοῦν οἱ πολλοί. Καὶ τούτῃ ἡ ἀνάγκη τῶν ἀναπήρων παιδιῶν τῆς Ἑπείρου εἶναι μεγάλη. «Ἔτος ἀναπήρων» ὀνομάστηκε ἡ χρονιά πού ἔκλεισε. Ἄς ἀποδείξουμε πὺς τὸ «ἔτος ἀναπήρων» ἐμεῖς τὸ νοιώθουμε μὲ ἔργα κι' ὄχι μόνο μὲ λόγια. Τὰ σημερινὰ ἀνάπηρα παιδιὰ μποροῦν νὰ γίνουν αὔριο χρήσιμοι ἄντρες στὴν κοινωνία ἂν τὰ βοηθήσομε. Ἐχομε τὸ δικαίωμα νὰ τ' ἀφήσομε ἀβοήθητα;

Στὴν ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Κεντρικὸ Κατάστημα ὁδὸς Αἰόλου 86) ὑπάρχει ὁ ὑπ' ἀριθ. 480304 λογαριασμός τῆς Ἀδελφότητας «Μάννα τοῦ Πωγωνίου». Καταθέστε τὴ μικρὴ ἢ μεγάλη προσφορά σας καὶ νὰ εἴστε βέθαιοι πὺς, ὄλοι, μαζί, θὰ ὑψώσομε αὐτὴ τὴ στέγη τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης, τῆς στοργῆς, τοῦ πολιτισμοῦ.

Τοῦτο τὸ γράμμα εἶναι μιὰ ἐκκλήση. Σᾶς παρακαλοῦμε μὴ μᾶς ἀφήνετε χωρὶς ἀπάντηση.

Μὲ τοὺς θερμούς χαιρετισμούς μας

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο

Ἡ Πρόεδρος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΟΒΑ

Ἡ Γεν. Γραμματεὺς

ΙΩΑΝΝΑ ΖΕΡΗ

Ἐπίτιμος Πρόεδρος

ΟΛΓΑ ΚΑΡΡΑ

Πέπη Βλαχάκη, Ἀντιπρόεδρος

Ἑλλη Ζέρη, Ταμίας

Τασούλα Γέτα, Σύμβουλος

Ἑλένη Δέρβου, Σύμβουλος

Πιπίτσα Δόβα, Σύμβουλος

Γιούλη Βερβιτσιώτη, Σύμβουλος

Ἰφιγένεια Μάνθου, Σύμβουλος

Τὸ ἐτήσιο ταῖ τῆς «Μάννας τοῦ Πωγωνίου» γιὰ φιλανθρωπικούς σκοποὺς

Ἐγινε στίς 15 Μαρτίου στὴν «Τερψιχόρη» τοῦ Χίλτον τὸ καθιερωμένο πιά, χρόνια τώρα, ταῖ τῶν Κυριῶν τῆς «Μάννας τοῦ Πωγωνίου» πού τὰ ἔσοδα του μεταβιβάζουν γιὰ τὴ στήριξη τοῦ φιλανθρωπικοῦ τῆς ἔργου.

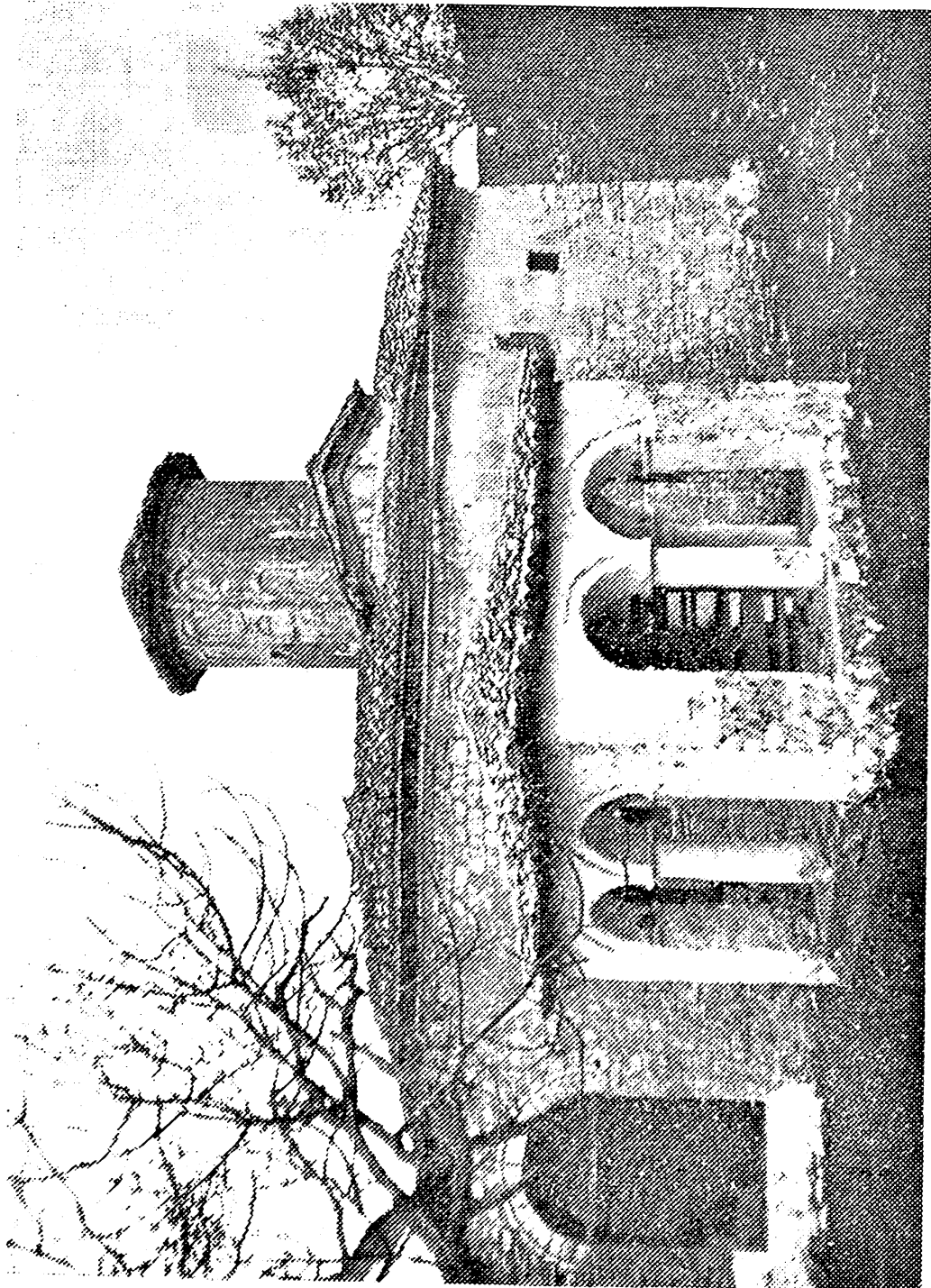
Ἀσφυκτικὰ γεμάτῃ ἡ αἴθουσα, μὴλο νὰ ῥιγνῆς δὲν ἔπεφτε χάμω, προμήνυσε πλεῖστα τὰ ἔσοδα χάριν τῶν φιλανθρωπικῶν σκοπῶν, πού τὰ προσρῖζει τὸ πασίγνωστο στὴν ἀθηναϊκὴ κοινωνία Πωγωνιστικὸ Σωματεῖο.

Διανεμήθησαν φέτος περισσότερα ἀπὸ 800 εἰσιτήρια. Πέρυσι οἱ σεῖσιμοὶ ἐπέδρασαν δυσμενῶς. Ὁ ὠραῖος κόσμος τῶν Κυριῶν χρόνο μὲ τὸ χρόνο ἀγκαλιάζει τὸ ἔργο τοῦ καλοῦ Σωματεῖου. Εἶναι ἐκπληκτι-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 18)

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Μονή Σωίνου (Ευαγγελισμός της Θεοτόκου: μεταξύ "Ανω και Κάτω Παρακαλάμου, Ίδρυθη 1598, Άνοικοδομ. 1718).
(Άρχαιο Άποστ. Βερτοούλου)

ΑΝΘΙΜΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ "Η ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ὁ Μεγάλος Ἀγωνιστής ἀπὸ τὰ Θεοδώριανα

(Βιογραφικά στοιχεία με βάση ἔρευνες τοῦ Ντίνου Κονόμου)

ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΟΛΟΒΟΥ

ΣΗΜ. ΣΥΝΤ.:

Τὰ λίγα βιογραφικά πού δημοσιεύτηκαν στὸ τεῦχος 65 γιὰ τὸν καλόγερο Ἀνθιμο Ἀργυρόπουλο μαζί με φωτογραφία ἀπὸ τὸ ὄλβωμο σὲ μπρούτζο ἄγαλμα τῆς Εἰρήνης Χαριάτη - Πραμαντιώτη ἔδωσαν, τὴν εὐκαιρία στὸ συνεργάτη μας κ. Φίλιππο Κολοβὸ νὰ μᾶς στείλει ἐκτενέστερα στοιχεία βασισμένα στὸ βιβλίο τοῦ γνωστοῦ Ζακυνθινοῦ Ἱστορικοῦ Συγγραφέα κ. Ντίνου Κονόμου «Ἡπειρώτες στὴ Ζάκυνθο» Ἰωάννινα, 1964. Ὁ πολυγραφώτατος κ. Ντίνος Κονόμος, δίνει στὸ βιβλίο αὐτὸ πολύτιμα στοιχεία γιὰ τὴ διακίνηση τῶν Ἡπειρωτῶν στὰ Ἐπτάνησα καὶ ἰδιαίτερα στὴ Ζάκυνθο, ὅπως τοῦ Ἀργυροπούλου, Τσιμισίρη κλπ.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1779 κήρυξε στὰ Θεοδώριανα τῶν Τζουμέρκων ὁ ἔθναπόστολος καὶ ἔθνομάρτυρας Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ἢ «Πάτερ Κοσμάς» ὅπως τὸν εἶπε ὁ λαός.

Μεγάλη ἦταν ἡ ἀπήχηση στὸ λαὸ ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Κοσμά. Ἰδρύθηκαν σχολεῖα, μοναστήρια, ἐκκλησίες καὶ ὁ λαὸς μάθαινε τὴν ἱστορία καὶ τὴ θρησκεία του. Ἔτσι ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Κοσμά τὸ "Ε-

θνος ἄρχισε νὰ ἀφυπνίζεται.

Καὶ στὰ Θεοδώριανα τὸ 1793 ὁ ἱερομόναχος Ἀνθιμος Δημητρίου ἢ Παπαδημητρίου ἢ Ἀργυρόπουλος ἰδρύει μοναστήρι καὶ σχολεῖο. Γιὰ τὸ μοναστήρι αὐτὸ εἶναι γραμμένα στὸ «Δοκίμιον ἱστορικῆς τινος περιλήψεως Ἀρτης καὶ Πρεβέζης» τοῦ λόγιου Μητροπολίτη Ἀρτας Σεραφείμ Ξενόπουλου, πού τυπώθηκε στὰ 1884 καὶ στὶς σελίδες 23 καὶ 24, τὰ ἐπόμενα:

«..Πλησίον τοῦ χωρίου Θεοδώριανα κεῖται ἱερὸν Μονήδριον σεμνυνόμενον εἰς τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, οἰκοδομηθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1793, παρὰ τοῦ ἡγουμένου Ἀνθίμου, ὅστις ὠκοδομήσατο δαπάνῃ τοῦ Μονηδρίου καὶ ἀλληλοδιδασκτικὴν σχολήν».

Γιὰ τὸν ἡγούμενο Ἀνθιμο, θὰ ἐκθέσουμε σύντομα μερικὰ βιογραφικὰ στοιχεία. Πρὸ ὀλίγων χρόνων τὸν ξέραμε μόνο ἀπὸ τὸ «Δοκίμιον» τοῦ Μητροπολίτη Σεραφείμ καὶ ἀπὸ τοὺς παπᾶδες μας πού τὸν μνημόνευαν «Ἀνθίμου ἱερομονάχου κ. λ.π.». Ξέραμε ἀκόμα ἀπὸ τὴν παράδοση ὅτι ὁ Ἀνθιμος περιποιήθηκε τοὺς Μποτσαραίους, πού κατέφυγαν πρόσφυγες στὰ Θεοδώριανα,

μετὰ τὴν καταστροφή τοῦ Σουλίου κι ἔπεσε στὴ δυσμένεια τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ὅτι ἔπειτα ἀπὸ σκληρὴ ἀντίσταση τῶν καλογήρων καὶ τῶν κατοίκων, ὁ Ἄνθιμος πιάστηκε καὶ ὠδηγήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες στὸν Ἀλῆ Πασᾶ. Ἀπὸ τότε δὲν ξαναφάνηκε. «Θὰ τὸν σκότωσε ὁ Πασᾶς», μᾶς εἶπαν οἱ γέροι τοῦ χωριοῦ.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μᾶς τὸν ἔφερε στὸ φῶς ὁ ἐκλεκτὸς ἱστορικὸς καὶ λογοτέχνης κ. Ντίνος Κονόμος ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο. Ἀπὸ τὰ βιβλία του «Ἡπειρώτες στὴ Ζάκυνθο, Ἰωάννινα 1964» καὶ «Τὸ Ζακυνθινὸ Ράσο στὴν Ἐθνεγερασία, Ἀθήνα 1971» μαθαίνουμε τὰ ἐπόμενα:

Ὁ Ἄνθιμος Ἀργυρόπουλος τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς Ἀλεξάνδρας γεννήθηκε τὸ ἔτος 1768. Μετὰ τὴ στοιχειώδη μόρφωση χειροτονήθηκε ἡγούμενος στὸ μοναστήρι στὰ Θεοδώριανα τῶν Τζουμέρκων. Ὅταν καταστράφηκε τὸ Σούλι, ὁ Ἄνθιμος δέχτηκε μὲ στοργὴ στὸ μοναστήρι τοῦ τοὺς καταδιωγμένους Μποτσαραίου καὶ περιέθαλψε τοὺς τραυματίες τους. Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς τὸν ἔκλεισε ἀλυσοδεμένο σὲ σκοτεινὸ μπουντρούμι γιὰ πολλὰ χρόνια. Ἐπειτα ἀπὸ θερμὲς παρακλήσεις ἰσχυρῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Ἡπείρου λευτερώθηκε ὁ Ἄνθιμος. Τί ἀπέγινε; μᾶς τὸ λέει ὁ κ. Ντίνος Κονόμος στὸ βιβλίο «Ἡπειρώτες στὴ Ζάκυνθο»:

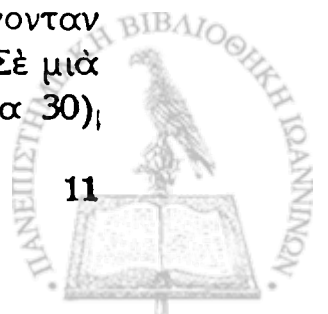
«Βγαίνοντας ἀπὸ τὴν τρομερὴ ἐκείνη κόλαση ὁ Ἀργυρόπουλος πήγε στὴν Κέρκυρα. Ἐκεῖ συνδέθηκε στενὰ μὲ τὸν Ἰωάννη Καποδίστρια

καὶ τοῦ ἀφηγήθηκε ὅλα τὰ μαρτύρια καὶ τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἡπειρωτῶν. Φεύγοντας ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ὁ Ἀργυρόπουλος, ἦρθε κι ἐγκαταστάθηκε στὴ Ζάκυνθο, ὅπου διορίστηκε ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς οἰκογένειας Λατίνου. Ὁ Ἀργυρόπουλος ὑπῆρξε ὁ πνευματικὸς καὶ ἀγέρωχος ἀγωνιστής, ὁ φλογερὸς πατριώτης, ποὺ ἀνέλαβε τὴν ἀδελφοποίηση ὅλων τῶν κατηχουμένων πατριωτῶν τοῦ νησιοῦ, ντόπιων καὶ ξένων...».

Ὁ πρῶτος ποὺ κατηχήθηκε ἀπὸ τὸν Ἄνθιμο Ἀργυρόπουλο καὶ ὀρκίστηκε στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία ἦταν ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης ἐτῶν 34 μουσικὸς, τὴν 14ην Ἰανουαρίου 1819. Ὁ Ἄνθιμος εἶχε καὶ μία ἀδελφὴ τὴν Ἐλένη, ποὺ εἶχε παντρευτεῖ στὰ Θεοδώριανα μὲ τὸν Ἰωάννη Στέργιο. Ὁ Ἄνθιμος πέθανε τυφλὸς ἀπὸ τὸ ἓνα μάτι στὴ Ζάκυνθο, στίς 20 Ἰανουαρίου 1847, χωρὶς νὰ καμαρώσει τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του ἐλεύθερη.

Στὸ Ὑποθηκοφυλακεῖο βρέθηκαν δυὸ διαθήκες καὶ δυὸ ἔγγραφα ποὺ κανονίζουν τὴν πατρικὴ τους περιουσία στὰ Θεοδώριανα. Στὴν πρώτη ἰδιόχειρη διαθήκη του, ποὺ συντάχτηκε στίς 30 Μαΐου 1821 ὑπάρχει τὸ αὐτόγραφο σημείωμα: «Ἄνθιμος ἱερομόναχος Ἀργυρόπουλος, ποτὲ Δημητρίου, ἀπὸ χωρίον Θεοδώργιανα ἐπαρχία Ἰωαννίνων». Τότε τὰ Θεοδώριανα ὅπως καὶ ἄλλα χωριά τῶν Τζουμέρκων ὑπάγονταν ἐκκλησιαστικὰ στὰ Γιάννινα. Σὲ μιὰ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 30),

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΗΣ ΕΛΣΑΣ ΜΠΑΛΦΟΥΣΙΑ - ΓΑΛΑΝΙΔΟΥ

Τὰ χρόνια περνοῦν γιὰ ὄλους, ὅπως καὶ γιὰ τὸν Ἑπειρώτικο λαό, θάρυναν στὴν πλάτη του, κουράστηκε, ἔφθασε ἡ ὥρα νὰ φύγει κι αὐτὸς ἀπὸ τὴ ζωὴ. Κι ὅπως ἡ ζωὴ του ὄλη ἔγινε τραγούδι, ἔτσι καὶ στὸ θάνατό του, θὰ ἀποχαιρετιστεῖ μὲ τραγούδια - μοιρολόγια ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ θὰ μείνουν.

Ὁ πόνος γιὰ τὸν χαμὸ τῶν ἀγαπημένων στὴν Ἑπειρο, ὅπως καὶ σ' ὄλη τὴν Ἑλλάδα, εἶναι μεγάλος καὶ γίνεται πικρὸ τραγούδι στὰ χεῖλη ὄλων, συγγενῶν, φίλων, ὄλου τοῦ χωριοῦ.

Τὸ Ἑπειρώτικο μοιρολόι δὲν ὑστερεῖ σὲ δύναμη καὶ ὁμορφιά ἀπὸ τὰ μανιάτικα ἢ ἀπὸ ἄλλων περιοχῶν τῆς πατρίδας μας.

Ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος χαρακτηρίσε τὰ μοιρολόγια τῶν γυναικῶν μας «θαυμαστά ἐλεγειογραφίας ἀριστουργήματα, αὐτόφυτα τῆς ἑλληνικῆς εὐσισθησίας...», καὶ εἶναι πιά ἀπόλυτα παραδεκτὴ ἡ γνώμη του ἀπ' ὄλους.

Στὰ Ἑπειρώτικα μοιρολόγια διακρίνομε δύο ἀντιλήψεις, τὴ μία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ θρησκεία καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὴν χριστιανική.

Διόλου δὲ παράξενο γιὰ τὸν Ἑλληνα, γιὰ τὸν Ἑπειρώτη νὰ συνδυάσει καὶ νὰ συνεταιριάσει τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πνεῦμα μὲ τὸ νέο, τὸ χριστιανικὸ. Οὔτε ἦταν φυσικὸ ὁ Ἑλληνας καὶ μάλιστα ὁ Ἑπειρώτης νὰ ξεχάσει τὶς ρίζες του μὲ τὸν ἔρχομό τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ δὲν τοῦ πῆγαινε νὰ μείνει εἰδωλολάτρης, νὰ μὴν παραδεχτεῖ τὸν Χριστό.

Τὸ θαῦμα ἔγινε στὸν τόπο τοῦ Νεκρομαντείου τῆς ἀρχαίας Ἐφύρας καὶ πάνω ἀπὸ τὴν πύλη τοῦ Ἄδη, ποὺ φύλαγε τὶς ψυχές ὁ Κέρβερος, μὴ λάχει καὶ βγοῦν, ἔχτισαν οἱ Ἑπειρώτες τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Κι ὅπως θρηνοῦσαν τὰ παλιὰ χρόνια καὶ ὅπως πονοῦσαν γιὰ τὸ χαμὸ τῶν ἀγαπημένων προσώπων ἔτσι καὶ στὰ νεώτερα χρόνια, ἔτσι καὶ τώρα θρηνοῦν καὶ μοιρολογοῦν.

Ὁ θάνατος καὶ στὸ Ἑπειρωτικὸ τραγούδι ἀντιπροσωπεύει τὸν ἀκατανίκητο νόμο τῆς φθορᾶς. Θὰ μοιρολογήσουν τὴ ζωὴ ποὺ διακόπτεται, καὶ ποὺ δὲν ὑπάρχει πιά ἐλπίδα μεταφυσικῆς παρηγοριᾶς.

• Ἐξήντα χρόνια πέρασα ἔς αὐτὸν τὸν μαῦρον κόσμον.

κι' ἄνθρωπον δὲν φοβήθηκα, ἄν-
θρωπον δὲν ψηφοῦσα,
καὶ τώρα χέρια καὶ κορμὶ μου
τρέμουν καὶ ριγώνω,
τί ἀκούω φκιάρια νὰ χτυπᾶν, ἀ-
κούω τσαπιά νὰ σκάφτουν,
κι' ἀκούω καὶ τὰ σήμαντρα νὰ
κράζουν τ' ὄνομά μου.
Νὰ γένουν τὰ τσαπιά γυαλιά, τὰ
φκιάρια νὰ ραγίσουν,
καὶ τὰ πικρὰ τὰ σήμαντρα ἀπὸ
ψηλὰ νὰ πέσουν!
(Ἰ. Αραβ. Ν. 438)

Βλέπουμε ἐδῶ τὰ σήμαντρα, σύμ-
βολο τῆς χριστιανικῆς θρησκείας
νὰ εἶναι συνεταιρισμένα μὲ τὴν
ἀρχαία ἀντίληψη, τὴν ἀποστροφή
στὸ θάνατο τοῦ ἀντρειωμένου ἄν-
τρα· ἀλλὰ μήπως τὴν ἴδια ἀποστρο-
φή δὲν ἔδειξε ὁ Ἀχιλλέας, ὅταν εἶ-
πε «πῶς θὰ προτιμοῦσε νὰ εἶναι ὑ-
πηρέτης στὸν πάνω κόσμο, παρά
βασιλιάς στὸν κάτω». (Βλ. Ὀμήρ.
ᾠδ. λ. 489—492).

Ὅταν ὁ οἰκογενειάρχης ξεκινάει
γιὰ τὸ ταξίδι χωρὶς γυρισμό, ὁ
ποιητὴς λαὸς θὰ ἀναρωτηθεῖ.

«Θέ' μου, καὶ ποῦ νὰ θρῖσκεται ὁ
πεθαμένος κόσμος;
Ἐστὸν κάτω κόσμο θρῖσκονται,
Ἐστὴ πλάκα καὶ Ἐστὸ χῶμα,
καὶ γεύονται τὸν κουρνιαχτό, τῆς
πλάκας τὸ φαρμάκι».
(Ἰ. Αραβ. Νο 427)

Καὶ ἡ ἀντίληψη αὐτὴ εἶναι κοινὴ
σ' ὄλους στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, τὴν
ἀναφέρει ὁ Ὀμηρος, ὁ Θεόγνης, ὁ
Ἡσίοδος καὶ ὁ Πίνδαρος. Ὁ τελευ-

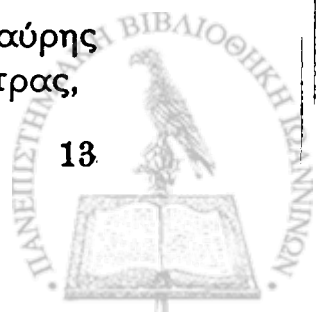
ταῖος μᾶς παρέχει καὶ τὴ χριστια-
νικότερη ἀντίληψη «ὅτι ἄλλοῦ θὰ
πᾶνε οἱ καλοὶ καὶ ἄλλοῦ οἱ ἀσε-
θεῖς, ποῦ θὰ τιμωρηθοῦν γιὰ τὰ ἀ-
δικήματά τους. (Βλ. P.L.G. BERK
109).

Ἔτσι ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια καὶ
στὴ συνέχεια ὁ Ἑπειρωτικὸς λαὸς,
ὅπως ὅλοι στὴν Ἑλλάδα, ἀγαπᾶ
τὴ ζωὴ, ἔστω καὶ μὲ «χίλια θάσα-
να», ὅπως λέει ὁ Σολωμός, κι' ὅταν
ἔρθει ἡ ὥρα νὰ φύγει, θὰ ἀποχαι-
ρετίσει τὴ φύση μὲ πικρὸ παράπο-
νο, θὰ καλοτυχίσει τὰ θουνά καὶ
τοὺς κάμπους, γιὰτὶ αὐτὰ δὲν θὰ
γνωρίσουν τὸν θάνατο, τὸν χαμό.

«Κόσμε γλυκέ, κόσμε πικρέ, κό-
σμε φαρμακωμένε,
θὰ σ' ἀποχαιρετήσουνε κι' ὠμορ-
φοι κι' ἀντρειωμένοι·
κόσμε, καὶ ποιός θὰ σέ χαρῆ, καὶ
ποιός θὰ σέ κερδέσει;
θὰ σέ κερδέσουν τὰ θουνά, θὰ σέ
χαροῦν οἱ κάμποι,
γιὰτὶ ὁ κόσμος εἶν' δεντρὶ κ' ἔ-
μεῖς τ' ὀπωρικὸ του
κι' ὁ Χάρος εἶν' ὁ τρυγητὴς μα-
ζώνει τὸν καρπὸ του».
(Ἰ. Αραβ. Νο 427).

Κατὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ Ἑπειρω-
τικοῦ λαοῦ ὁ Χάρος δὲν εἶναι μόνον
τρυγητὴς, ὅπως φαίνεται ἀπ' τοὺς
πιο πάνω στίχους, ἀλλὰ εἶναι καὶ
γιὸς τῆς μαύρης γῆς καὶ τῆς ἀρα-
χνιασμένης πέτρας, ὅπως φαίνεται
ἀπὸ τὸ μοιρολόι σὲ νέο σύζυγο:

«Ἐγὼ εἶμ' ὁ γιὸς τῆς μαύρης
γῆς, τσ' ἀραχνιασμένης πέτρας,

καὶ τρώγω νειούς, καὶ τρώγω νει-
αίς, καὶ τρώγω παλληκάρια,
τρώγω νυφάδες μὲ φλωριά, νειο-
γάμπρους μὲ στεφάνια·
σαράντα μέραις τὸν κρατῶ τὸν
πεθαμέν' ἀκέρηον,
κι' ἀπ' ταῖς σαράντα κ' ὕστερα
ἄρμους ἄρμους χωρίζει.
(Ἄραβ. Νο 430).

Στὸ Ἑπειρώτικο χωριὸ ὅλοι εἶναι
σὰν μιὰ οἰκογένεια, ὅλοι γνωρίζον-
ται μεταξύ τους, ἡ λύπη τοῦ ἑνὸς
εἶναι καὶ λύπη τοῦ ἄλλου, ἡ χαρὰ
τοῦ ἑνὸς εἶναι χαρὰ γιὰ ὄλους. Ξέ-
ρουν ποιοὶ εἶναι γεροὶ καὶ ποιοὶ ἄρ-
ρωστοί. Ἔτσι σὰν ἀκουστῆ ὁ ἦχος
τῆς πένθιμης καμπάνας, σφίγγεται
ἡ ψυχὴ τους καὶ μαντεύουν ποίος
θὰ πέθανε καὶ λένε, «πάει ὁ ἔρημος,
ὁ μυριόρημος».

Κι ὅλοι συμπονοῦν καὶ συμπά-
σχουν μὲ τὴ χαροκαμένη οἰκογέν-
εια. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες θὰ ξε-
νυχτίσουν τὸ νεκρὸ, θὰ ποῦν περι-
στατικὰ ἀπ' τὴ ζωὴ του καὶ μοιρο-
λογώντας θὰ δώσουν παραγγελίες
γιὰ τὸν κάτω κόσμο. (Βλ. Ἄλ. Χ.
Μαιμμοπούλου «Ἑπειρος» τ. Α',
1961).

Ὁ Ἑπειρωτικὸς λαός, ἀπὸ τὴ φύ-
ση του ἐργατικὸς, ἀκόμη καὶ στὸ
θάνατο ἐξιμνεῖ τὴν οἰκοδέσποινα
τὴν νοικοκυρά, ποὺ φεύγοντας γιὰ
τὸ μακρινὸ τῆς ταξίδι ἔχει τὴν ἔ-
γνοια τοῦ σπιτικοῦ τῆς,

«Νοικοκυρά συντάζεται ἔς τὸν Ἄ-
δη νὰ πηγαίνη·
ἀνασκυράει τὰ σπίτια τῆς, κρε-
μάει τὰ κλειδιά τῆς...»
(Ἄραβ. Νο 429).

Ἄλλῃ ὁ Ἑπειρωτικὸς λαὸς νοιώ-
θει πιὸ βαθὺ τὸν πόνο, πιὸ μεγάλο
τὸ σπαραγμὸ, σὰν εἶναι ἡ κόρη νέα,
καλὴ, ἀρίστη σύζυγος. Τότε θρη-
νώντας τὴν παρομοιάζει μὲ στύλο
μαλαματένιο τοῦ σπιτιοῦ, μ' ἄρμα-
τωμένο καράβι γιὰ τὸν ἄντρα τῆς,
μὲ Μάη μὲ λουλούδια γιὰ τὰ παι-
διὰ τῆς καὶ τέλος:

«ἦσουν καὶ ἔς τὴ μανούλα σου
κασσέλα κλειδωμένη,
ἦσουν τιμὴ τῆς γειτονιάς καὶ τοῦ
χωριοῦ καμάρι».
(Ἄραβ. Νο 436)

Γιὰ τὴν ἀντίληψη τοῦ Ἑπειρώτη
τὸ ἀρσενικὸ παιδί εἶναι τὸ καμάρι
καὶ ὁ συνεχιστὴς τῆς γενιᾶς. Ἀντι-
ληψη ποὺ ἔχει τίς ρίζες τῆς ἀπ' τὰ
πανάρχαια χρόνια ὡς τὰ σήμερα.
Ἔτσι σὰν χαθεῖ κάποιον παλληκάρι,
κὄθε Ἑπειρώτισσα μάνα γίνεται
μιὰ τραγωδός, ποὺ μὲ πικρὸ παρά-
πονο θρηνεῖ τὸ χαμὸ τοῦ γυιοῦ τῆς.

Ὁ ἀθάσταχτος πόνος τῆς ξεχύνε-
ται σὲ δάκρυα ποὺ ξεραίνουν τὰ
πάντα. Ἄν πέσουν στὴ γῆ, δὲν φυ-
τρώνει χορτάρι, ἂν πέσουν σὲ πο-
τάμι, αὐτὸ θὰ στερέψει, ἂν πέσουν
στὴ θάλασσα, τὰ καράβια θὰ βου-
λιάξουν, μὰ ἂν ἡ μάνα τὸν κρατή-
σει μέσα τῆς, τότε ἡ πίκρα θὰ τὴν
ὀδηγήσει στὸ θάνατο.

«Ἐσύ, παιδί μ', ἐκίνησες νὰ πᾶς
ἔς τὸν κάτω κόσμο,
κι' ἀφίνεις τὴ μανούλα σου πικρὴ,
χαροκαμένη»

παιδάκι μου, τὸν πόνο σου, ποῦ
 νὰ τὸν ἀπιθώσω,
 ποῦ κι' ἂν τὸν ρίξω τρίστρατα,
 τὸν παίρνουν οἱ διαβάταις,
 κι' ἂν τὸν ἀφήσω ἕστὸ κλαριά, τὸν
 παίρνουν τὰ πουλάκια·
 ποῦ νὰ θαλθοῦν τὰ δάκρυά μου
 γιὰ τὸν ξεχωρισμό σου;
 Ἄν πέσουνε ἕς τὴ μαύρη γῆς, χορ-
 τὰρι δὲ φυτρώνει,
 ἂν πέσουνε ἕς τὸν ποταμό, ὁ πο-
 ταμὸς θὰ στύψη,
 ἂν πέσουνε ἕς τὴ θάλασσα, πνί-
 γονται τὰ καράβια,
 κι' ἂν τὰ σφαλίσω ἕς τὴν καρδιά
 γλήγορα σ' ἀνταμώνω.
 (Ἄραβ. Νο 432).

Τὸ χαμένο παληκάρι παραγγέλ-
 νει στὴν πικραμένη μάνα του, νὰ
 πάει νὰ βρεῖ τὸν ἀγριαμάραντο καὶ
 ἄλλα βοτάνια γιὰ νὰ φάει καὶ νὰ
 τὸν ξεχάσει. Δὲν θὰ τὸ βρεῖ, βέβαια,
 εὐκόλα σὺτὸ τὸ βοτάνι, γιὰτὶ εἶναι
 πέρα σ' ἓνα ψηλὸ καὶ μεγάλον βου-
 νό, ποῦ ἡ κορφὴ του εἶναι μεσ' τὴν
 ἀντάρρα καὶ ἡ ρίζα του μεσ' τὴν κα-
 ταχινιά. Ἀλλὰ κι' ἂν τὸ βρεῖ εἶναι
 τόσο πικρὸ καὶ ἔχει τόση δύναμη,
 ποῦ σὰν τὸ φᾶνε τὰ ἐλάφια θὰ ψο-
 φήσουν καὶ οἱ ἄρκοῦδες θὰ ἡμερέ-
 ψουν. Καὶ σὰν τὸ βρεῖ ἡ χαροκαμ-
 μένη μάνα, τότε θὰ λησμονήσῃ τὸ
 θλαστάρι της, τότε θὰ ἡμερέψῃ ὁ
 πόνος της γιὰ τὸ καμάρι της:

«Πέρα ἕς ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι
 ψηλὸ καὶ μέγα,
 ὀπώχει ἀντάρρα ἕς τὴν κορφὴ καὶ
 καταχινιά ἕς τὴ ρίζα,

ἔκ' εἶναι τ' ἀγριαμάραντο καὶ ἄλ-
 λα δυὸ βοτάνια,
 τὰ τρωγ' τ' ἀλάφια καὶ ψοφοῦν,
 τ' ἀρκοῦδια κ' ἡμερώνουν·
 ἐκεῖ, μανούλα μ', ν' ἀνεβῆς, νὰ
 βρῆς τὰ τρία βοτάνια,
 καὶ νὰ τὰ φᾶς μανούλα μου, γιὰ
 νὰ μὲ λησμονήσῃς».
 (Παραπλήσιο μ' αὐτὸ ποῦ ὑπάρ-
 χει στὸν Θεόκριτο. Βλ. Εἰδύλ. Β')

(Ἄραβ. Νο 434).

Μοίρα σκληρὴ γιὰ τὸν Ἠπειρώτη
 καὶ ἡ ξενιτιά. Ἀπὸ τὰ παλιὰ χρό-
 νια μέχρι σήμερα εἶναι ἀβάσταχτος
 ὁ πόνος, ὅταν νέος ἀντρας πεθάνῃ
 στὰ ξένα, τότε ὅλο τὸ χωριὸ θὰ πα-
 ρασταθεῖ στὸ χαροκαμμένο σπιτί.
 Καὶ τὸ παράπονον ὄλων θὰ γίνῃ μοι-
 ρολόι, ποῦ θὰ σπαράξῃ τὴν καρ-
 διά, γιὰτὶ ἐκεῖ θὰ κείτεται ὁ ἔρη-
 μος στὸ ἀφιλόξενο χῶμα, «δίχως
 θυμίαμα καὶ κερὶ, δίχως παπὰ κι
 ἀνάμα», δίχως τὴ μάνα, τὴ γυναῖκα
 του νὰ τὸν παρασταθοῦν, νὰ τὸν
 θρηνήσουν.

Καὶ λέει ἡ Ἠπειρώτισσα θρηνών-
 τας:

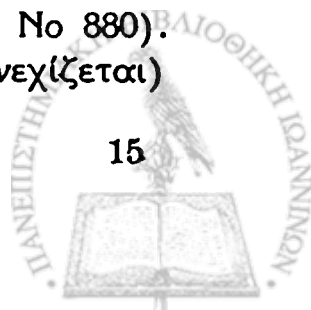
—«Γι' αὐτὸ τὴ λένε ξενιτεία, γι'
 αὐτὸ τὰ λένε ξένα,
 οὔτε μανάδες ἰκούγονται κι' οὔτε
 μαῦρες γυναῖκες...».

Καὶ τελειώνει γιὰ τὸ χαμὸ τ' ἀγα-
 πημένου προσώπου:

«...Τώρα μώκαψες τὴν καρδιά,
 μώκοψες τὴν ἐλπίδα,
 γκρεμὸς ὅπου μ' ἐπῆρε».

(Γιάγκα. Νο 880).

(Συνεχίζεται)

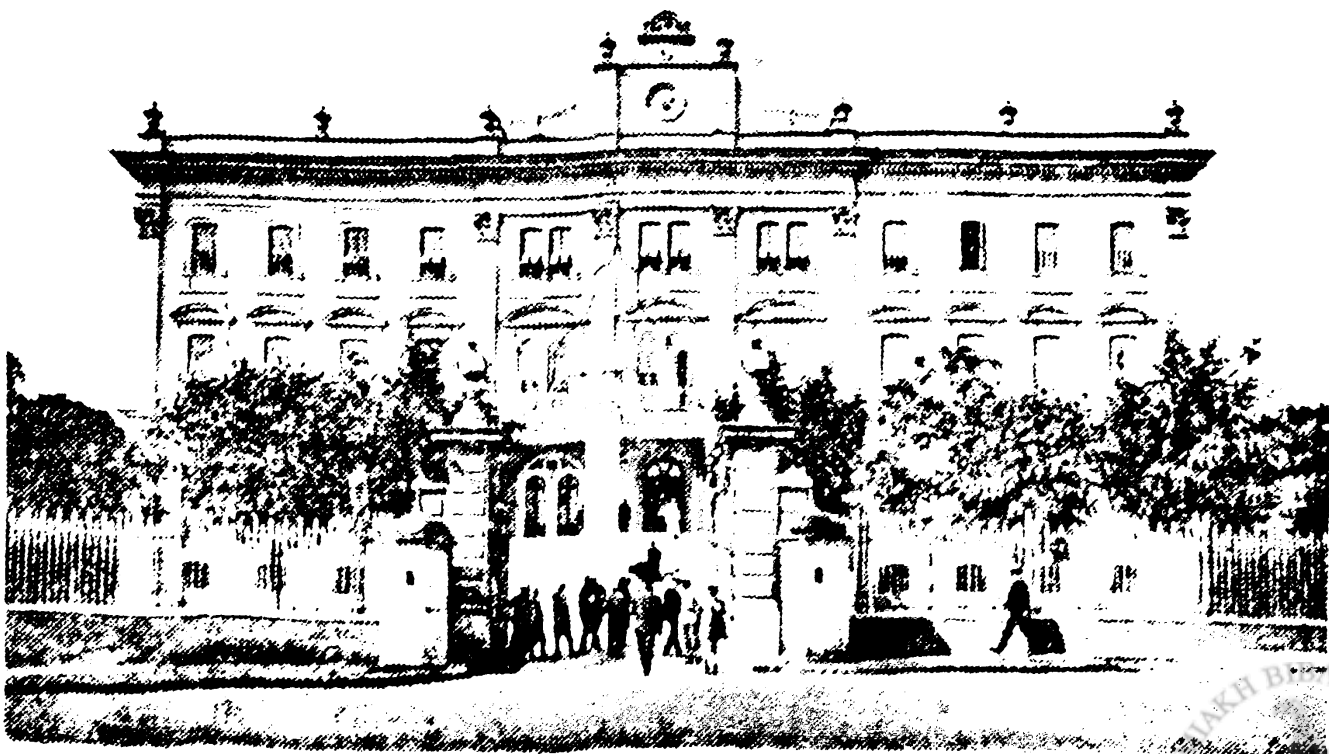
ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΙΣΤΟ

Ανατολική άποψη Θ)κης. 1913.

(Αρχείο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιά)

Palais de Justice. ... Το Διοικητήριο

Τό Δικαστικό Μέγαρο Θ)κης. 1913. (Τότε Διοικητήριο).

(Αρχείο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιά)

ΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Θέσις Φλωρίνης μετὰ τῶν στρατιῶνων — Partie de Florina avec les casernes.

Στρατῶνες Φλωρίνης μετὰ τὴν κατάληψη. 1913.
(Ἄρχειο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιᾶ)

Στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον Φλωρίνης — Hôpital militaire de Florina.

Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο Φλωρίνης. (Ἄρχειο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιᾶ)

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΧΑΡΗ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

Τὸ 1926 ἐτέλειωσε ὁ Κοτζιούλας τὸ γυμνάσιο στὴν Ἄρτα. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἴδιου χρόνου πρωτόρθε στὴν Ἀθήνα φορώντας ἕνα σέρζ μπλέ σακάκι, γιλέκο καὶ πανταλόνι, γιὰ νὰ μὴ τὸ πῶ κουστούμι ἀφουρὸν δὲν ἦταν κἂν ραμμένο σὲ ράπτη, χωρὶς καπέλλο καὶ κάτι πλεχτὲς κόκκινες κάλτσες, ποὺ τὸν ξεχώρι-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελ. 8)

κὸ τὸ τί μπορεῖ νὰ κάνει μιὰ σωστὴ ὀργάνωση τῶν Γυναικῶν, ἔπως αὐτὴ τῆς «Μάνας τοῦ Πωγωνίου».

Τὴν ἀληθιμόνητη Θάλεια Ἰακωβίδου ἔχει ἀντικαταστήσει ἡ Λίτσα Δόβα μὲ τὴν πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ τῆς ἐπιφάνεια στὴν προεδρία. Πλασιώνεται ἀπὸ ἐκλεκτὲς καὶ πασίγνωστες στὴν Ἡπειρωτικὴ Παροικία, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀθηναϊκὴ Κοινωνία Κυρίες, ἀφοσιωμένες στὴν ἀποστολὴ τοῦ Σωματείου, ἡ Ἀντιπρόεδρος Πέπη Βλαχάκη, ἡ Γεν. Γραμματέας Ἰωάννα Ζέρη, ἡ Ταμίας Ἑλλη Ζέρη καὶ οἱ Σύμβουλοι: Τασούλα Γέτα, Ἑλένη Δέρβου, Πίτσα Δόβα, Γιούλη Βερδισιώτη.

Τὸ πρόγραμμα ἔπως πάντοτε ἡ ἐπίδειξη μύδας, ἡ ἐπίδειξη παραδοσιακῶν ἠπειρωτικῶν ἐνδυμασιῶν καὶ τὸ κλείσιμο μὲ Ἡπειρωτικῶς χοροὺς.

Ὅρθά ἐγινε ἡ ἀναφορὰ στὴν ἀγέραστη Φρόσω Ἰωαννίδου, ποὺ ἔχει πρωτοουργήσει χρόνια τώρα καὶ στὴν ὀργάνωση τῶν χορῶν καὶ στὴν προγονικὴ φρονεσιὰ.

ζαν αἰσθητὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους φοιτητὲς.

Τὸν εἶχα γνωρίσει ἀπ' τὰ Γιάννενα, ποὺ τὰ ἐπισκέφθηκε γιὰ μιὰ μόνον μέρα τὸ ἴδιο καλοκαίρι, ἐνῶ ἀλληλογραφούσαμε ἀπὸ κάμποσο καιρὸ, σὰν δημοσιεύσαμε κι' οἱ δύο, μαζί μὲ ἄλλους νέους, ποιήματα στὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἥχώ». Ἔτσι μὲ πολλὴ ἀγάπη τὸν ξανα συνάντησα ἔξω ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιο.

Μοῦ διηγήθηκε, θυμᾶμαι, τὸ ἀκόλουθο περιστατικὸ μὲ τὸν Χάρη Σταματίου.

Συνεργαζόμενος μὲ τὶς ἐκλεκτὲς μεταφράσεις τοῦ ἀπὸ Γάλλους ποιητὲς στὸ «Μπουκέτο» ἀπὸ τὸ 1925, μόλις ἀκριβῶς ἔφθασε στὴν Ἀθήνα κατευθύνθηκε στὰ γραφεῖα τοῦ θέλοντας νὰ ζητήσῃ ἀπ' τὸν διευθυντὴ του νὰ τὸν προσλάβῃ καὶ νὰ ἐργασεῖ σ' αὐτό.

Τὴ στιγμὴ τῆς εἰσόδου τοῦ ὁ Σταματίου ἐκάθητο στὸ γραφεῖο του, ὅταν δὲ μπῆκε ὁ Κοτζιούλας καὶ τὸν ζήτησε, ἀπορροφημένος στὸ γράψιμό του, ἔδειξε στὸν Κοτζιούλα τὸν καναπέ τοῦ προθαλάμου καὶ τοῦ εἶπε: «Περίμενέ τον, δὲν εἶναι δῶ».

Ὁ Κοτζιούλας ἐπερίμενε καὶ σὰν πέρασε περισσότερο ἀπὸ ὥρα, ξαναβγήκε ὁ Σταματίου, ἔχοντας τὸν προφανῶς ξεχάσει, ποὺ τὸν ξανα-

ρώτησε: «Ποιόν θέλεις;»

ἽΟ Κοτζιούλας ἐπανελάθε:

«Τὸν κ. Χάρη Σταματίου».

«Ἐγὼ εἶμαι» τοῦ εἶπε τότε ὁ Σταματίου.

«Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κοτζιούλας» τοῦ ἀπάντησε.

«ἽΟ Κοτζιούλας!...»

Φανταστήτε τὴν ἐκπληξη τοῦ Σταματίου, ὅταν ἀντὶ ἐνὸς σοβαροῦ καὶ κοσμικοῦ ἀπ' τὰ γαλλικά του κυρίου, ὅπως θὰ εἶχε ὑποθέσει, ἔβλεπε ἕνα πολὺ φτωχοντυμένο χωριατόπουλο.

«Ἐλα μέσα» καὶ τὸν πῆρε στὸ γραφεῖο, ὅπου τὸν προσέλαθε γιὰ νὰ τὸν ἐνισχύσει οἰκονομικά.

Τὸ ἐπίσῳδιο, ὁ Σταματίου τὸ μετέφερε στὸ χρονογράφημα τῆς Ἀθηναϊκῆς — δὲν θυμᾶμαι ποιας ἔφημερίδας — ποὺ ἔγραψε, ἡμερομηνίας πάντως μεταξύ Ὀκτωβρίου — Νοεμβρίου 1926 (σὲ πρόχειρες ἔ-

ρευνές μου δὲν τὴν ξαναβρῆκα) ἀφοῦ τὸ ἄλλαξε λίγο, μιλώντας γιὰ ἕνα χωριατόπουλο, ποὺ φθάνει στὴν πρωτεύουσα καὶ ζητᾶ στὰ γραφεῖα τῶν περιοδικῶν καὶ ἔφημερίδων νὰ βρῆ δουλειά.

Μιὰ ἄστοχη ὅμως φράση τοῦ χρονογραφήματος, γιὰ νὰ δώσει ἔμφαση στὴν περιγραφή τῆς φτώχειας καὶ τῶν στερήσεων τοῦ νέου, «δυσὸ μάτια χαζά, προβατίσια...» ἦταν ὅ,τι στενοχώρησε πολὺ τὸν Κοτζιούλα, ὅταν σὰν ἔτυχε νὰ τὸ πρωτοδῶ, τοῦ πῆγα τὴν ἔφημερίδα.

Τὰ παιδικὰ ἀκόμη μάτια τοῦ Κοτζιούλα εἶχαν ἕνα βουβὸ στοχασμό, ποὺ ὅπως ἀποδείχθηκε τὸν ἀνέβασαν νὰ σταθῆ σὰν ποιητῆς πλάϊ στὸν Τέλλο ἸΑγρα, τὸν Ναπολ. Λαπαθιώτη καὶ τοὺς ἄλλους ἐξαιρετικούς τῆς κυριαρχούσης τότε γενιάς τοῦ 1920 καὶ μιὰ ἔμφυτη ἀπέραντη καλωσύνη.

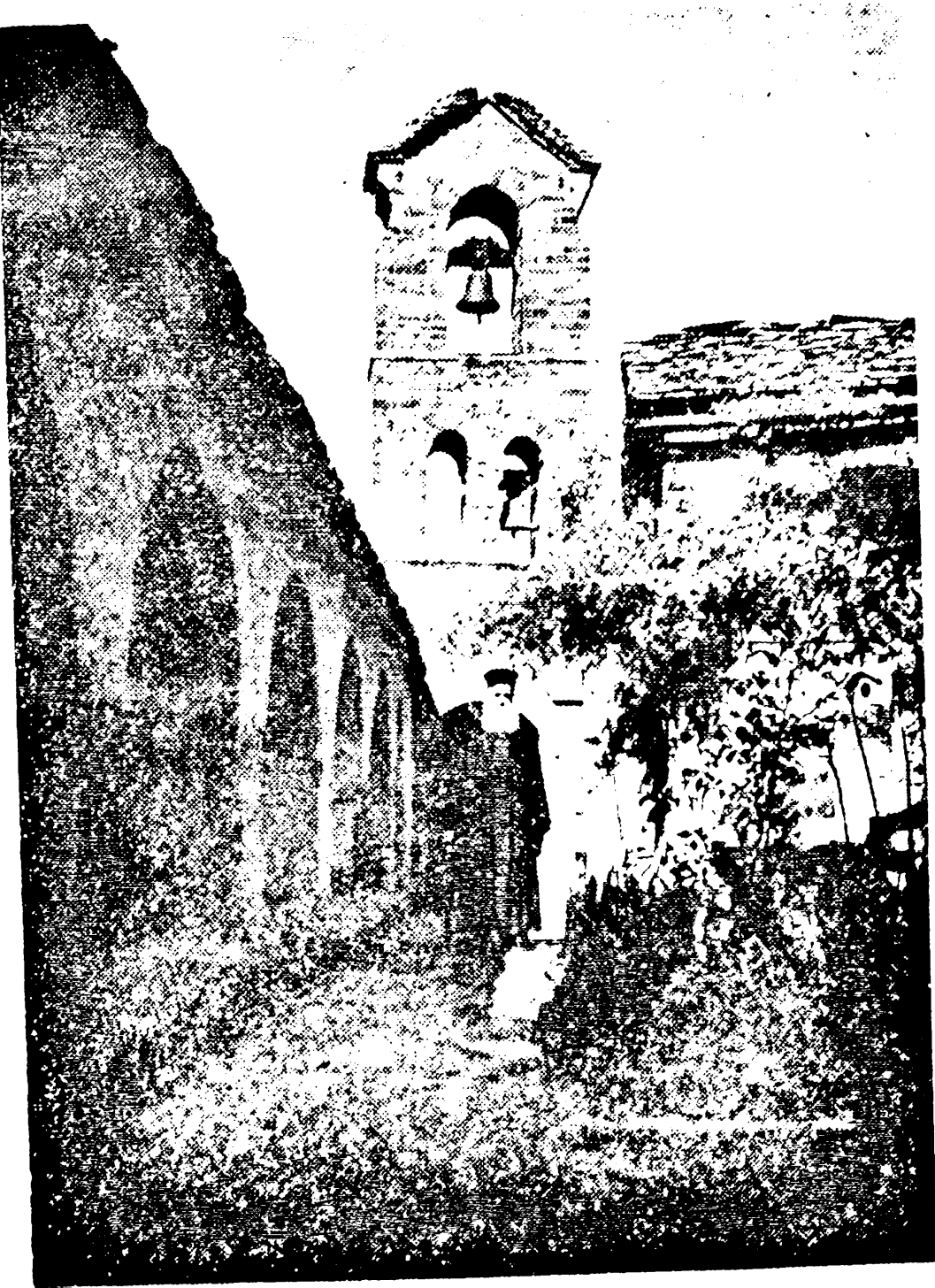
ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ

Συνέδριο δημοδιδασκάλων Πωγωνίου στὸ Δελθινάκι (1934).
(Ἀρχεῖο Πελοπ. Οἰκονομίδη)

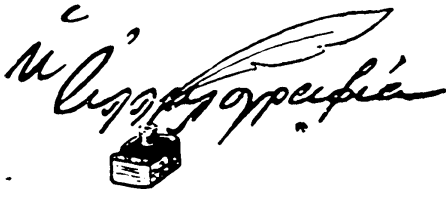

ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ναός Ἁγίας Παρασκευῆς Χουλιαράδων.
(Ἀρχεῖο Ἀποστ. Βερτοδούλου)

Ἡπειρωτική Πνευματική Ζωή καὶ Κίνηση

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ

Κύριε Πρόεδρε,

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμότατα γιὰ τὸ Δελτίο πὸν λαβαίνω τακτικά, καὶ πὸν τόση χαρὰ μοῦ φέρνει.

Μὲ κάνει νὰ ζῶ τὰ παλιὰ ὠραῖα χρόνια ἀνάμεσα σὲ ἀγαπημένα καὶ ἀξέχαστα πρόσωπα πὸν φύγανε. Τὴν πολυτραγουδι-σμένη μας μαγευτικὴ τότε λίμνη μὲ τίς ἀξέχαστες βαρκαρόλες, ἢ τίς ὠραίες συζητήσεις μας κάτω ἀπὸ τίς βαθύσκιες φλαμουργιές τοῦ Κουραμπᾶ, πρωτοστατοῦντος τοῦ ἀειμνήστου Χριστοβασίλη.

Χρόνια, πὸν δὲν θὰ γυρίσουν πιά.

Ἡ τὰ ἀξέχαστα χρόνια τῆς κατοχῆς πὸν μαζί μὲ τὸν λατρεμένο μου σύζυγο, πὸν τότε στ' Ἀντάρτικα σὰν ἀρχηγὸς τῆς Ἡπείρου καὶ σὰν μεγάλος πατριώτης, πὸν ἦτανε (γνήσιος Ἡπειρώτης ἀπ' τὰ Δο-λιανὰ) ἐπιθυμούσαμε νὰ δοῦμε ἐλεύθερη τὴ πολυβασανισμένη μας Ἡπειρο, θυμᾶ-μαί τοὺς ἱερούς ἀγῶνες του γιὰ νὰ δοῦμε λεύτερα τὰ Γιάννενα ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ ἔ-ξονος.

Κατόπι, πάλι, σὰν Διοικητὴς τῆς ἡρω-ϊκῆς IX Μεραρχίας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, πὸν ἔκαμε τῆς Παραμυθιάς ἀπὸ τοὺς Γερμανοτουρκαλθανούς, τὴν ἡρωϊκὴ μάχη τῆς Μενίνας πὸν θαυμάστηκε ἀπὸ τὴν συμμαχικὴ ἀποστολὴ καὶ πὸν θὰ μεί-

◆ Γράφομε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλομε καὶ μᾶς στέλνουν

νει φωτεινὸ μετέωρο στὴν ἱστορία τῆς Πατρίδος μας.

Εὐτυχῶς πὸν ὑπάρχει τὸ Δελτίο καὶ ἀ-ναφέρει τὰ ὠραῖα καὶ θαυμαστὰ Ἐθνικὰ γεγονότα καὶ θυμόμαστε μὲ περηφάνεια τὴν ἀνταπάρνηση πὸν δείξανε οἱ Ἡπει-ρώτες καὶ πὸν εὐχόμεθα ὀλόψυχα νὰ τοὺς μιμηθοῦνε καὶ ἡ νεώτερη γενιά.

Σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθεῖτε διὰ τὰς ἀ-νάγκας τοῦ Δελτίου μας αὐτὴ τὴ μικρὴ προσφορά, τὴν ὁποία θὰ στέλνω ἀνελλιπῶς εἰς μνήμην τοῦ ἀγαπημένου μου συζύγου.

Δεχθεῖτε τίς θερμὲς εὐχαριστίες.

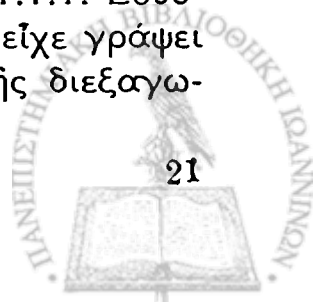
ΦΟΦΩ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΜΑΡΑ

Στρατηγού

Ἐνα ἄγνωστο ἐπεισόδιο μὲ τὸν Χριστοβασίλη

Φίλος τῆς Ἑταιρείας ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐνθυμημάτων γιὰ τὸ Χριστο-βασίλη μᾶς γράφει καὶ τὸ πάρα κάτω περιστατικό:

«Στ' ἄγνωστα ἐπεισόδια τοῦ Χρ. Χριστοβασίλη, εἶναι καὶ τὸ ράπι-σμα, πὸν τοῦ ἔδωσε ὁ Ρουμελιώτης Περιφερειακὸς Δ)ντῆς Τ.Τ.Τ. Εὐθύ-μιος Σταλήμερος γιὰτὶ εἶχε γράψει κάτι ἐναντίον τῆς κακῆς διεξαγω-

γῆς τῆς ὑπηρεσίας τῶν Τ.Τ.Τ. στὴν «Ἐλευθερία» του.

Πρέπει νὰ εἶναι μετὰ τὸ 1928. Ὁ Σταλήμερος ἦτο στὴν Κεντρικὴ Πλατεία τῶν Ἰωαννίνων (στοῦ ὕψος τοῦ καφενεῖου «Ἀθέρωφ») περὶ τις 5 μ.μ. φθινοπωρινῆς ἢ καὶ χειμω- νιάτικης ἴσως ἡμέρας, καὶ σὰν περ- νοῦσε ὁ Χρηστοθασίλης, τὸν ἐπλη- σίασε, τοῦ εἶπε κάτι καὶ τοῦ κατά- φερε τὸ κτύπημα. Οὔτε ὁ Χρηστο- θασίλης ἀντέδρασε, ἴσως γιατί δὲν τὸ εἶχε ὑποπτευθῆ, οὔτε ἄλλος κα- νεῖς προσέτρεξε. Πιστεύω, ὅτι θὰ ἐπακολούθησε μῆνυσις, ποῦ ὅπωσ- δήποτε θ' ἀναφέρεται ἀπ' τὴν «Ἐ- λευθερία», ἂν τὴν ψάξει κανεῖς.

Ἡ ἐλεεινὴ πράξις ἀπεδοκιμάσθη ἀπὸ τὴν κοινωνία, ἀλλ' ὄχι ὅσον θα ἔπρεπε. Μὴ ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Χρηστο- θασίλης ἀνῆκε στὸ Λαϊκὸ Κόμμα».

Ἕνας φίλος ἀπ' τὰ παλιὰ

Ὁ βετεράνος δημοσιογράφος (ἐκδότης τῆς «Φωνῆς τοῦ Παγωνίου») φίλος ἀρ- χαίων ἡμερῶν Χριστόφορος Σακελλάριος, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐνθυμημάτων γιὰ τὸ Χρη- στοθασίλη μᾶς θυμίζει ἀπὸ τῆ Βήσσανη, τὸν ἐπικτήσιο ποῦ ἔγραψε ὁ Ἡπειρώτης λογοτέχνης γιὰ τὸ Δεσπότη τῶν Ἰωαννί- νων Σπυρίδωνα Βλάχο, ποῦ πέθανε... 23 χρόνια μετὰ τὸν ἐπικτήσιο! (1933 — 1956).

Βέβαια δὲν ξέχασα. Εἶναι τυπωμένα στὶς ἐκδόσεις τῆς Ἑταιρείας (ἀριθ. 8. Ἀ- λεξ. Χ. Μαιμιοπούλου - Χρ. Χρηστοθασί- λης. Ὁ διηγηματογράφος, ὁ λογογράφος, ὁ Πατριώτης. Ἀθήναι. 1963).

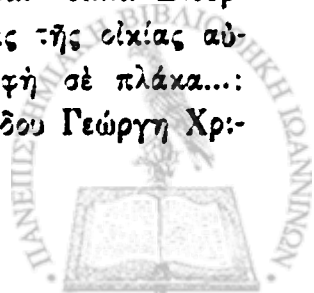
Ὁ κ. Δημοσθένης Παπαδόπουλος, πο- λιτικὸς συνταξιούχος ἀπὸ Πυρσόγιαννη Κονίτσης, ἐγκατεστημένος σὸ Βόλο ἐπι- κοινωνεῖ μαζί μας παίρνοντας τὸ Δελτίο. Μᾶς γράφει: διὰ μακρῶν ἀναφερόμενος στὰ δημοσιεύματά του. Δέχεται συγκινήσεις καὶ ἀναθυμᾶται τὰ περασμένα. Ἀναφέρε- ται συγκεκριμένα στὰ οἰκοδομήματα τῶν μεγάλων Ἐθνικῶν Εὐεργετῶν, ποῦ ἐκό- σμησαν καὶ κοσμοῦν ἀκόμη τὴν Ἀθήνα καὶ στὴν ἀνατροπὴ τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἐ- λευθερίου Βενιζέλου, ποῦ ἐστημίωνε ὁ Συ- νεργάτης μας Θ. Α. Σ. σὲ προηγούμενο Δελτίο.

★

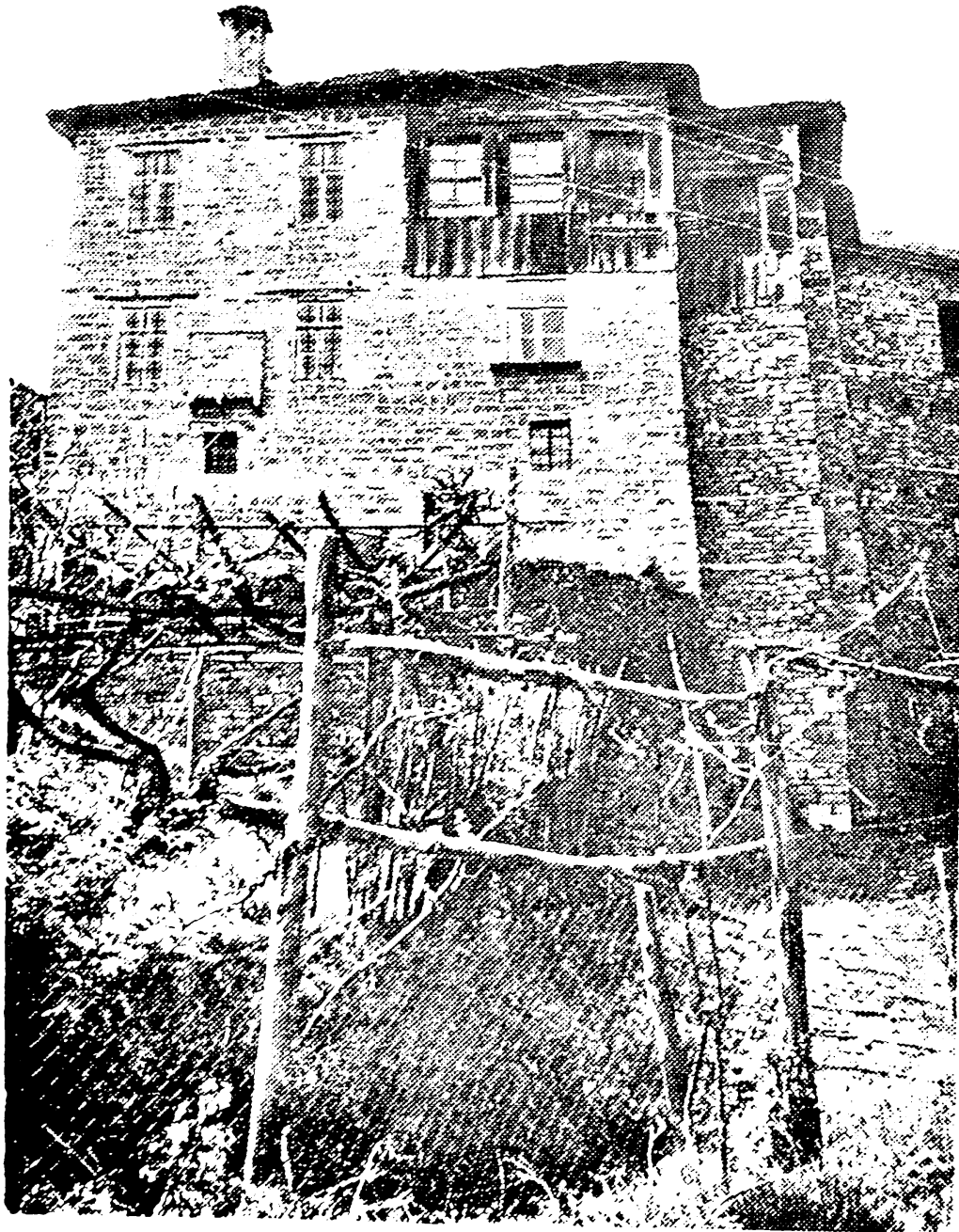
Ἱστορικὸ ἢ Πολιτιστικὸ μνημεῖο; ΣΗΜ. ΣΥΝΤ.:

Ἔχει ἐπικρατήσει, ἴσως, λόγω τῶν πα- λαιῶν σχέσεων τῶν μεταναστῶν Ζαγορι- σίων μετὰ τὴ Μολδοβλαχία, ἡ παράδοση ὅτι: τὸ γνωστὸ στοὺς Νεγάδες σπίτι: Στούρ- τζα ἀνῆκε στοὺς βουγάρους Ἡγεμόνες τῆς Μολδαβικῆς οἰκογενείας Στούρτζα, (Ἰω- ἀννης Ἀλέξανδρος 1812—1828 καὶ Μι- χαήλ 1834—1849). Ὁ Συνεργάτης μας Γυμνασιάρχης κ. Μάνθος Οἰκονόμου ἱστο- ρικὸς Συγγραφέας ἀπὸ τοὺς Νεγάδες μᾶς γράφει: σχετικῶς ἄλλη ἐκδοχὴ ἀναιρών- τας τὴ σχετικὴ παράδοση.

«Στὴ σελίδα 29 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 64 τεύ- χους τοῦ Δελτίου Πνευματικῆς Ἐνημερώ- σεως μηνὸς Δεκεμβρίου 1981 γράφετε (Σημ. Συντ.: Ἐστημίωνε ὁ Ἀπ. Βερτό- δουλος σὰν λεζόντα σὲ σχετικὴ φωτογρα- φία), περὶ οἰκίας Στούρτζα στοὺς Νεγά- δες. Ἡ οἰκία αὐτὴ κακῶς ἐπεκράτησε στοὺς Νεγάδες νὰ λέγεται: «οἰκία Στούρ- τζα». Ἄνω τῆς ἐξωθύρας τῆς οἰκίας αὐ- τῆς ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή σὲ πλάκα...: QVUO ZIRRN «Δι' ἐξόδου Γεώργη Χρ:-

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Οικία «Στούρτζα» στις Μεγάδες Ζαγορίου.
(Άρχειο Άποστ. Βερτοδούλου).

στοδου». Ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή αὐτὴ ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ σπίτι αὐτὸ τὸ ἔκτισε ὁ Νεγαδιώτης Γεώργιος Χριστοδούλου.

Στὸ βιβλίο μου «Νεγάδες, τὸ ἱστορικὸ χωριὸ τοῦ Ζαγοριοῦ» καὶ στὴ σελίδα 402 γράφω ἀρκετὰ γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Ὁ Στούρτζας δὲν κατήγετο ἀπὸ τοὺς Νεγάδες ἀλλ' ἀπὸ τὴν Τρανσυλθανία καὶ στὴ σελίδα 512 «τὸ ὄνομα Στούρτζιας εἶναι: τὸ παρατσούκλι τοῦ Νεγαδιώτη Γεωργίου Χριστοδούλου, ποὺ μὲ δικά του χρήματα ἔκτισε αὐτὸ τὸ σπίτι σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιγραφή, τὴν ἀφανῆ αὐτὴ μάρτυρα. Τὸ παρατσούκλι εἶναι ἀπὸ πουλιά, ποὺ στὸ χωριὸ καὶ σὲ ἄλλα χωριά τὰ λένε «Στρώτζια».

ΜΑΝΘΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἄρχεῖο Μιλτ. Οἰκονομίδου

Νέα προσφορὰ στὴν Ἑταιρεία ἔρχεται ἀπὸ τὸν κ. Γιώργο Οἰκονομίδου, κατάλοιπο ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ πατέρα του Μιλτιάδη Οἰκονομίδου σὲ φωτογραφικὸ ὕλικό.

ΣΚΙΤΣΑ Π. Χαραλαμπίδου 1) Γωνυτζής - Καλαντζής 2) Στὴν ξώπορτα τοῦ Μοναστηριοῦ 3) Νύχτα τ' Ἀλωνάρη - ἀγροτικὸ Εἰδύλλιο 4) Βαγενᾶς 5) Ἐσωτερικὸ Χανιοῦ στὰ Γιάννινα 6) 8 διακοσμητικά.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ. 1) Λουτζιώτισσες (μὲ στολή) 2) Χωρικὴ Ἡπειρώτισσα σὲ πηγᾶδι 3) Τὸ κτίριο τῆς Ἑλλην. διοικήσεως Ἁγίων Σαράντα μὲ τὴ σημαία τῆς Ἀυτονομίας 4) Νομάδες τῆς Ἡπείρου 5) Τσερτσὶς (Τόπουλη;) καὶ Ἀδὲμ Βέηδες, Ἐπιστολικὸ Δελτάριον 6) Ἰωάν. Η. Στ. Ἰωαννίδης, ἐκδότης φωτογρ. Γ. Πανταζίδου 7) Μιλτ. Οἰκονομίδου 8) Ἄνδρ. Ζυ-

γομαλᾶς (ἀπὸ Ἡμερ. Κ. Σκόκου. 1915 9) Ἐκκλησία στὴν Κλεισούρα 10) Κ. Κρυστάλλης 11) Λαμπαδηφορία στὸ Ἀργυρόκαστρο μὲ τὴν κατάληψη τὸ 1913 12) Ἄθαν. Τσακάλωφ 13) Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Μπουνίλας 14) Ἅγιασμός ἀπὸ τὸ Μητροπολίτη Παντελεήμονα σὲ σχολικὴ ἑορτὴ στὴν Πολύτσαρη 10.7.38 15) Βυζαντινὸς Ναὸς στὴ Παραμυθιά 16) Ἐκδρομὴ τῆς Ζωσιμαίας στὸ Ἡρώο τοῦ Μεσολογγίου 17) Βορειοπειρωτικὸς χορὸς 1929 στὰ «Ὀλύμπια» 18) Γυναῖκες νομάδες Ἡπειρωτῶν. Ἐπιστολ. Δελτάριο Ἁφῶν Ἰωαννίδου.

ΓΚΡΑΒΟΥΡΕΣ. 1) Ἀποφίς τῶν Σουλιτικῶν ὁρέων ἀπὸ τοῦ Φρουρίου τῆς Κιάφας (1812). 2) Τὰ ἀνάκτορα τῶν Γιῶν τοῦ Ἁλῆ Πασιᾶ παρὰ τὰ Λιθαρίτσια (1812). 3) Ἡ κοιλάς καὶ τὰ ὄρη τοῦ Σουλίου (1812).

Ἄρχεῖο Ἀπ. Βερτοδούδου

Μᾶς στέλλει ὁ Ἄπ. Βερτοδούδος: Φωτογραφίες.

- 1.—Πανοραμικὴ ἀποψη τῆς Γέφυρας τῆς Πλάκας στὸν Ἄραχθο.
- 2.—Ναὸς Ἁγίας Παρασκευῆς Χουλιαράδων.
- 3.—Μονὴ Σωσίνου ἀνάμεσα Ἄνω καὶ Κάτω Παρακάλαμου. (Εὐαγγελισμὸς Θεοτόκου. Ἰδρυση 1598, ἀνοικοδόμηση 1718).
- 4.—Ὄρειθατικὴ Ὀμάδα Εὐσθ. Ἰωαννίνων. Στὸ βάθος τὸ Βραδέτο.
- 5.—Ναὸς Παναγίας (Κοίμηση Θεοτόκου) Σαμαρίνας, ποὺ στὴν κόγχη τοῦ Ἱεροῦ εἶναι φυτρωμένο πεῖλο.

Συρμάτινο Γεφύρι στον "Αραχθο.

(Άρχεφο Άποστ. Βεργοδούλου).

Καλλιτεχνική συλλογή Κώστα Καλογήρου

ΣΗΜ. ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

Στον φωτογραφικό έρανο προστίθεται ο καλλιτέχνης - Ζωγράφος κ. Κώστας Καλογήρου, που μᾶς στέλλει φωτογραφίες με θέματα:

- 1.— Τὸ ὄρολόγιον τῶν Ἰωαννίνων. Ἐπιστολ. Δελτάριον Ἀδελφῶν Γ. Ἀσπιώτη — Κέρκυρα.
- 2.— Γενικὴ ἀποψις Ἰωαννίνων (εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν). Ἐπιστολ. Δελτάριον Ἀφῶν Γ. Ἀσπιώτη — Κέρκυρα.
- 3.— Ἀποψη τοῦ Νησιῦ τῶν Ἰωαννίνων ἀπὸ τὴν πόλιν. CARTE POSTALE. 1905.
- 4.— Ἀποψη τοῦ Κάστρου. Ἐπιστολ. Δελτάριον. Ἀφῶν Γ. Ἀσπιώτη — ἀπὸ ἀκουαρέλα Γιαλυνᾶ.
- 5.— Ἀποψη Νήσου Ἰωαννίνων. Ἐπιστολ. Δελτάριον. G. E. RHADOS, EDITEUR, JANINA.
- 6.— Ἀποψη τοῦ Φετιχιέ Τζαμί. CARTE POSTALE. EDITEUR NAPOLEON PATSOYKAS.
- 7.— Δρόμος στὸ Κάστρο. Στὸ βάθος τζαμί Ἀσλάν Πασιά. Ἐπιστολικὸν Δελτάριον. Ἀφῶν Γ. Ἀσπιώτη — Κέρκυρα.
- 8.— Παράδοσις τῆς Σημιαίας στὸ 32ον Σύνταγμα Πεζικοῦ. Διακρίνονται οἱ Στρατῶνες. Ἐπιστολ. Δελτάριον.
- 9.— Τὸ κτίριον τῶν Δικαστηρίων στὰ Γιάννινα. 1922. CARTE POSTALE.
- 10.— Ὑποδοχὴ τοῦ Τούρκου Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν στὰ Γιάννινα. 15 Ἀπριλίου 1912.

ἸΔΡΥΜΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ἸΩΑΝΝΙΝΑ

Τὸ «Ἰδρυμα Βορειοηπειρωτικῶν Ἐρευνῶν» ποὺ ἐδρεύει στὰ Γιάννινα ἔχει ἐκδόσει μιά σειρά ἐνδιαφερόντων βιβλίων, ποὺ ἀναφέρονται στὴ χώρα τῆς Βορ. Ἠπείρου, στὸν Ἑλληνοσημὸ τῆς καὶ στοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴ διατήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρα τῆς.

- 1) Σπύρου Στούπη: Ἠπειρώτες καὶ Ἀλβανοί. Ἡ προσφορὰ τῆς Ἠπείρου πρὸς τὸ ἔθνος. Ἰωάννινα 1976.
- 2) Κώστα Π. Λαζαρίδης: Ἀνέκδοτα Ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀπὸ τὸ Βορειοηπειρωτικὸ Ἀγῶνα τοῦ 1914. Ἀρχεῖο Γεωργίου Γεωργουλᾶκη. Ἰωάννινα 1977.
- 3) Μεγέλαου Σωκρ. Ζώτου: Τὸ Δημοτικὸ Τραγούδι τῆς Βορείου Ἠπείρου. Ἰωάννινα 1978.
- 4) Σταύρου Ματθ. Γκατσοπούλου: Μοσχόπολις. Ἰωάννινα 1979.
- 5) Πάνου Δημ. Τζιόβα: Γερβάσιος Ὁρολογᾶς - Μητροπολίτης Κορυτσᾶς Βορ. Ἠπείρου. Ἰωάννινα 1980.
- 6) Ναπολέοντος Σταμ. Δοκανάρη: Ὁ Βορειοηπειρωτικὸς Ἀγωνιστὴς Κων)νος Παλάσκας. Μεγάλος μορφὴς τοῦ Ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας. Ἰωάννινα 1980.
- 7) Γεωργίου Χαρ. Παπαδοπούλου: Ἡ Ἐθνικὴ Ἑλληνικὴ Μειονότης εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὸ σχολικὸν αὐτῆς ζήτημα. Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον 1921 — 1979. Ἰωάννινα 1981.

Φιλολογικά & Καλλιτεχνικά Πορτραίτα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΕΚΚΑΣ

Γεννήθηκε στην Πολίτσιανη, πριν 100 περίπου χρόνια, ο Παναγιώτης Ίωάν. Λέκκας, από πλούσια και καλοστεκούμενη οικογένεια. Τελείωσε στη γενέτειρά του τις εγκύκλιες σπουδές και λίγο μετά συνέχισε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή.

Όμορφη και ξέγνοιαστη ή ζωή στην Πόλη. Όχι όμως για εκείνους που διψούν για αγώνες και έχουν ιδανικά. Η έναρξις του Βορειοηπειρωτικού αγώνος των ετών 1913—14 προσφέρεται σαν θαυμάσια ευκαιρία και βρίσκει τον Παν. Λέκκα από τους πρώτους που σπεύδουν να προσφέρουν τις δυνάμεις τους στον αγώνα.

Λίγο αργότερα υφίσταται την πρώτην

δίωξιν από τις Άλβανικές αρχές. Είναι ή εποχή που ο πρωτοδιωρισμένος δημοδιδάσκαλος από τον Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως στην περιοχή Ζαγοριᾶς, αναπτύσσει μεγάλη εθνική δραστηριότητα που εξερεθίζει το παθεστώς.

Η ιστορία αυτή επαναλαμβάνεται πολλές φορές. Όταν δέν του επιτρέπουν ν' άσκη ή διδασκαλικόν του έργο, άσχολείται με τὸ έμπόριο.

Γίνεται γνωστός σ' ὀλόκληρη την περιοχή Πωγωνίου, Ζαγοριᾶς και Λιούντζης. Οί μεγαλέμποροι του Άργυροκάστρου, τῶν Ίωαννίνων και τῶν Άγίων Σαράντα του προσφέρουν άπεριόριστη πίστη και συνεργασία.

Διατηρεῖ πάντοτε έπαφήν με την Μητέρα Ελλάδα. Άλλοτε ως συνεργάτης έφημερίδων και περιοδικῶν τῶν Άθηνῶν, τῆς Κων)πόλεως, τῆς Άμερικῆς και ἄλλοτε ως ανταποκριτής. Οί ανταποκρίσεις του, πάντοτε με διάφορα ψευδώνυμα, προκαλοῦν θυέλλα και ὀργή στους Άλβανούς. Σκοπός του πάντοτε ή Ένωσις τῆς ἰδιαιτέρας του Πατρίδος με τῆ Μητέρα Ελλάδα.

Τὸ 1914 με την συνεργασία του Μιλτιάδη Οικονομίδη εκδίδει τὸ «Ήπειρωτικὸν Ἡμερολόγιον», μιᾶ έκδοσι πρωτότυπη και μοναδική για την εποχή εκείνη. Άλλά τὰ Γράμματα και ή Ἑλληνική Παιδεία αποτελοῦν την μεγάλη προσπάθειά του για τῆ διατήρησι του ὑποδούλου Γένους. Και στον τομέα τούτον πραγματοποιοῦνται θαύματα. Τῆν εποχή που πολλὰ ἑλληνικά χωριά στεροῦνται τὰ πάντα, στα ἑλληνικά χωριά τῆς Βορείου Ἡπείρου τὰ ἑλληνικά γράμ-

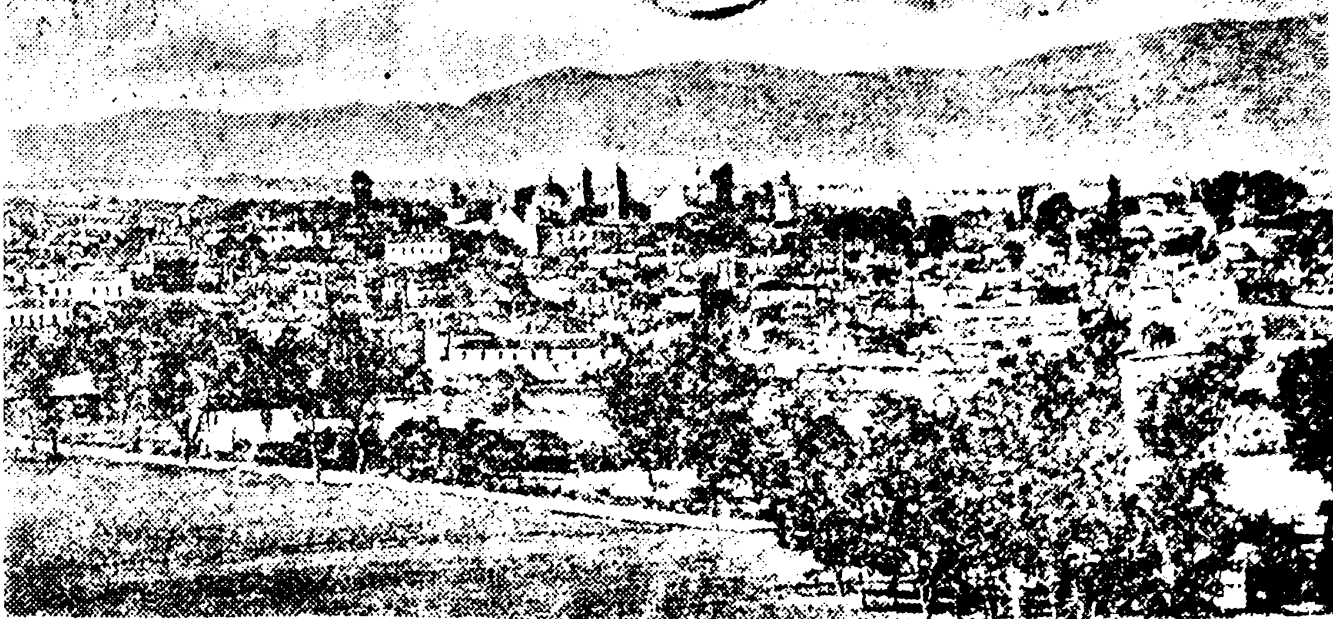

Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Coritsa (Shevidje)

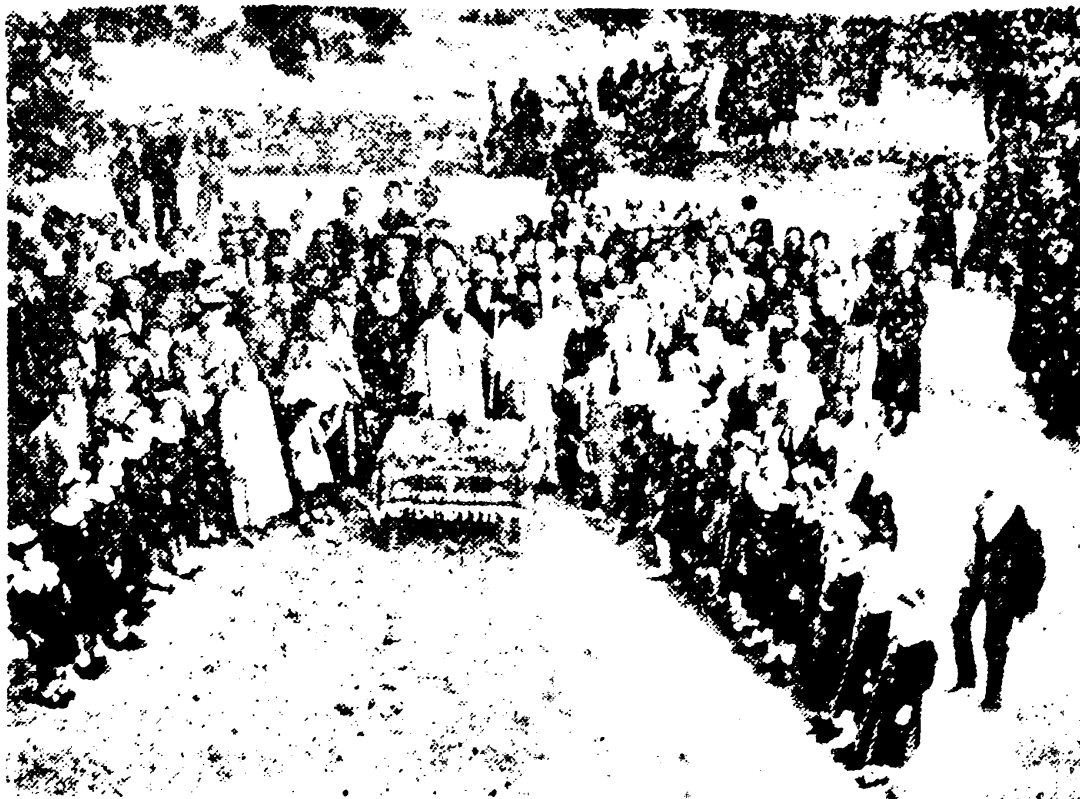

کوريجہ

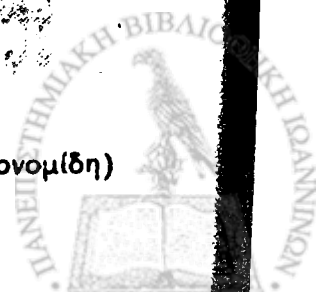
"Αποψη Κορυτσᾶς 1913.

(Ἀρχεῖο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιᾶ)

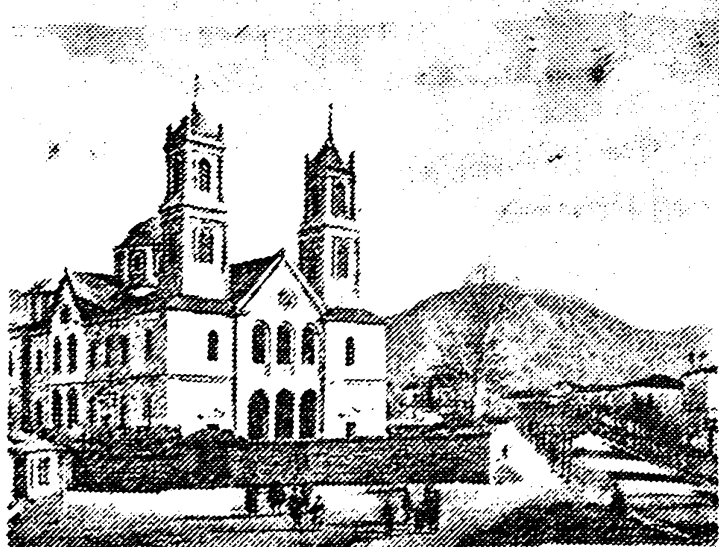

Ὁ Μητροπολίτης Ἀργυροκάστρου Παντελεήμων σὲ Ἁγιασμό Σχολείου Πολύτσανης. 1938.

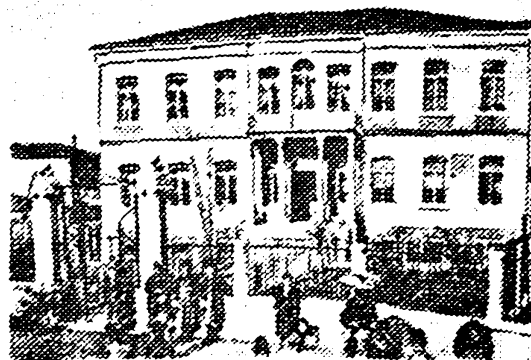
(Ἀρχεῖο Μιλτ. Οἰκονομίδη)

Η Π Ε Ι Ρ Ω Τ Ι Κ Η Π Ι Ν Α Κ Ο Θ Η Κ Η

St. Georges à Corfou.

Métropole à Corfou.

Κορυτσά 1913. Ὁ καθεδρικός Ναός τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸ Μέγαρο τῆς Μητροπόλεως.
(Ἀρχεῖο Γεωργ. Πετροπούλου - Σαγιᾶ)

Ναός στό Πληκάτι Κονίτσης.

(Ἀρχεῖο Ἀποστ. Βερτοδούλου)

ματα και ή παιδεία εύρίσκονται σέ άξιοζήλευτο έπίπεδο. Στή γενέτειρά του, διαχειριζόμενος έπί δεκαετηρίδας, ώς Πρόεδρος τής Έφορευτικής Έπιτροπής, τήν εκκλησιαστικήν της περιουσία, μαζί με τον άείμνηστο Ιατρό Γρηγόριο Κιτσάτη έξασφαλίζει τήν πλήρη λειτουργία Δημοτικού σχολείου και Σχολαρχείου. «Άρσάκειο» έχαρκτήρισε τδ τελευταίο τούτο δ Μητροπολίτης Άργυροκάστρου, όταν έπισκέφθηκε τήν Πολίτσιανη και διεπίστωσε από κοντά τδ έργο που συνετελείτο.

Με τήν μικρή ενίσχυσι του Έλληνικού Κράτους και τίς συνδρομές των Βορειοηπειρωτών τής Άμερικης τά έλληνικά σχολεία τής Βορ. Ηπειρου προσδεύουν. Τούτο προκαλεί τήν μήνιν των Άλβανών του Ζώγου, που βλέπουν στο πρόσωπον του έναν από τους πρωτεργάτας αυτού του θαύματος.

Τδ 1934 φυλακίζεται στο Λιμπόχοβο, ενώ τδ 1935 έξορίζεται μαζί με τον Γρ. Κιτσάτη και τον Βασ. Σαχίνη στην Κρούγια. Άφορμή ή άπόφασις τής Άλβανικής Κυβερνήσεως ν' άπαγορευθή ή διδασκαλία τής Έλληνικής γλώσσης που είχε ως συνέπεια τήν έντονη διαμαρτυρία και τήν άποχή των μαθητών από τά σχολεία. Υπεύθυνος για τήν Πολίτσιανη έθεωρήθη δ Η. Λέκκας. Ύστερα από λίγο δ άγώνας δικαιώνεται. Τδ Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο τής Χάγης, όπου προσφεύγει ή Έλληνική Μειονότης δια τδ ζήτημα αυτό, θεωρεί νόμιμη τήν διδασκαλία και άνεπίτρεπτη τήν άπαγόρευση τής Έλληνικής γλώσσης. Η άναγνώρισις των δικαιωμάτων τής Μειονότητος, τον ξαναβρίσκει δάσκαλον και άγωνιστή στην Πολίτσιανη ως τδ 1945 που συλλαμβάνεται εκ νέου — τούτη τή φορά από τδ Κομμουνιστικό καθεστώς τής Άλβανίας — και

μεταφέρεται και πάλι στην Κρούγια.

Άρκετά γέρος, τδ 1946, δραπετεύει με τήν οικογένειά του στην Έλλάδα, όπου προσφέρει πλέον τάς υπηρεσίας του στο άκριτικό Ηωγώνι, μη έγκαταλείποντας τήν θέσιν του αυτήν κατά τάς φοβεράς εκείνας ήμέρας. Άργότερα, τδ Έλληνικό Κράτος, άναγνωρίζον τάς προσφερθείσας υπηρεσίας του του άπονέμει Ισόβιον σύνταξιν.

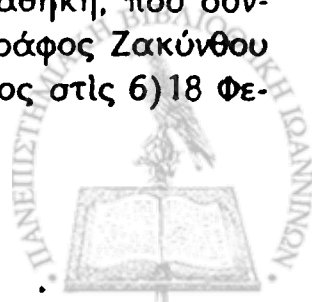
Άπεβίωσε τδ 1964. Ο Άλβανός Έπιθεωρητής Κδλ Κότση γράφει σέ εκθεσή του τδ 1936—37 για τον Παν. Λέκκα: Διδάσκαλοι: 1) Παναγ. Λέκκας: Διευθυντής, έντόπιος, έτών 58. Τύπος φανατικός, θαρραλέος, εις εκ των σοβαρωτέρων ήγετών του κινήματος τής άπεργίας. Τήν άλβανικήν γνωρίζει: άρκούντως. Εις τδ σχολείον αυτό υπηρετεί έπί διετίαν. Έχει: συνολικήν υπηρεσίαν ιδιωτικού διδασκάλου έτη 11. Άπόφοιτος Β' τάξεως Γυμνασίου Κων) πόλεως τδ 1898.

(Γεωργ. Χ. Παπαδοπούλου. Η Έθνική Έλλην. μειονότης κλπ. 1979).

Άνθιμος Άργυρόπουδος ή Δηματρίου

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από σελίδα 11)

αίτησή του στις 12 Ιανουαρίου 1832 προς τδ Έπαρχείο Ζακύνθου υπογράφει: «Άνθιμος ιερομόναχος Άργυρόπουλος Παπαδημητρίου». Άπό τή δεύτερη διαθήκη, που σύνταξε δ συμβολαιογράφος Ζακύνθου Γεώργιος Δικόπουλος στις 6) 18 Φε-

θρουαρίου 1841, μεταφέρουμε ἐδῶ τὰ ἐπόμενα, πού μαρτυροῦν τὴ νοσταλγία του γιὰ τὴ γενέθλια γῆ :

«...» Ἐτι λέγει διορίζω νὰ δοθοῦν εἰς τὸ μοναστήριόν μου λεγόμενον Γεννέσιον τῆς Θεοτόκου εἰς χωρίον Θεοδώριανα τῆς Ἡπείρου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐστάθην ἡγούμενος, τάλλαρα δίστηλα σαράντα, Νο 40. Ἐτι ἀπαρτῶ τῆς ἀδελφῆς μου Ἑλένης εὐρισκομένης εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον τάλλαρα δίστηλα δεκαπέντε Νο 15, λέγω εἴκοσι, ἐὰν αὐτὴ ἤθελε εἶναι ζωντανή, ἀλλέως νὰ τὰ λαμβάνουν οἱ κληρονόμοι τῆς»

Ὁ Ἄνθιμος ὀρκισε στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία καὶ τὸν Θεόδωρο Κολοκοτρῶνη, πού διωγμένος ἀπ' τοὺς Τούρκους εἶχε καταφύγει στὴ Ζάκυνθο. Σχετικὰ μὲ τὴν ὀρκωμοσίαν αὐτῆ, ὁ δημοσιογράφος καὶ ἱστορικός Κώστας Καιροφύλας γράφει στὸ ἱστορικό του ἀφήγημα «Κολοκοτρωναῖικο Πάσχα»:

«Ἐκεῖνο τὸ χρόνο — 1820 — τὸ Πάσχα τὸ πέρασε ὁ Κολοκοτρῶνης μαζί μὲ τοὺς λίγους ἐμπίστους του στὸ πλάτωμα τοῦ ξωκκλησιοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, στὴ Ζάκυνθο. Ἐκεῖ μποροῦσε νὰ συγκεντρωθεῖ περισσότερο στὸν ἑαυτό του καὶ στίς σκέψεις του. Γιατὶ στὴν ἐκκλησία ἐκείνη εἶχε ταφεῖ ἡ ἀγαπημένη του γυναίκα, γιατί στὴν ἐκκλησία ἐκείνη ὁ παπα - Ἄνθιμος Ἀργυρόπουλος τὸν εἶχε ὀρκίσει στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία...». Τὰ ἴδια γράφει καὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς Σπύρος Μελάς στὸ ἔργο του «Ὁ Γέρος τοῦ Μοριά».

Ἐδῶ τελειώνουμε τὴ σύντομη βιο-

γραφία τοῦ μεγάλου κληρικοῦ. Προσθέτουμε μιὰ ἀκόμη ἀπόδειξη ὅτι ὁ κλῆρος, κατὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα, ἔγινε ὁδηγὸς καὶ στήριγμα τοῦ δούλου Ἕθνους.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΠΑΠΑΓΟΥ

Στις 13 Μαρτίου ἔγινε στὴν αἴθουσα τοῦ «Σαρογλείου» (Στρατιωτικὴ Λέσχη - Πλατεῖα Ρηγίλλης) ἡ χοροεσπερίδα τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἐστίας Παπάγου» μὲ Ἡπειρωτῶτες «καὶ μὲ Φίλους τῶν Ἡπειρωτῶν». Καὶ ποιὸς δὲν εἶναι Φίλος τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ τῆς Ἡπείρου;

Κατάμεστη ἡ λαμπρὴ αἴθουσα τοῦ Σαρογλείου ἀπὸ κόσμο.

Τοὺς καλεσμένους ἐδεξιῶνονταν ὁ Πρόεδρος τῆς «Ἐστίας» στρατηγὸς κ. Πέτρ. Ζήκας καὶ ὁ Ἀντιπρόεδρος ταξίαρχος κ. Λάμπρος Παπαγεωργίου.

Τὸ χορὸ — ἡπειρωτικὸ — ἀνοῖξε ὁ ἀειθαλὴς Πωγωνίσιος στρατηγὸς - Πρόεδρος ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων. Στὰ τραπέζια ὑπῆρχαν ἀντίτυπα τοῦ Δελτίου Πνευματικῆς Ἐνημερώσεως τῆς Ἐταιρείας τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν, τὰ ὁποῖα οἱ συνδαιτυμόνες φυλλομετροῦσαν καὶ σχολίαζαν.

Καὶ δὲν ἀρκέστηκε στὴν πρωτοβουλία αὐτῆ ἡ Ἀδελφὴ «Ἐστία» Παπάγου. Ὁ Πρόεδρος κ. Π. Ζήκας, μέλος διακεκριμένο καὶ τῆς Ἡπειρ. Ἐταιρείας θέλησε στὴν προσφώνησιν, πού ἔκαμε στοὺς προσκεκλημένους ν' ἀναφερθεῖ στὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας καὶ τὴν ἀκτινοβολία τῆς.

Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνηση

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

Ἡ Συγγραφέας κ. Ἄννα Θώδα - Μπουρατζῆ γιὰ τὸ Δελτίο	500	Ἡ κυρία Βαρβάρα Ζαφείρη ὁμοίως	500
Ἁ ταξίαρχος κ. Γρηγόριος Τσοῦμαρης ὑπὲρ τῶν γενικωτέρων σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας τὴν τακτικὴν του ἐνίσχυση	1500	Ἁ κ. Κων. Χηλδούπης γιὰ τὸ Δελτίο	1200
Ἁ Βηρσανιώτης Γεωπόνος κ. Μάνθος Μέντζος, γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας καὶ γιὰ τὸ Δελτίο	1000 300	Ἡ κυρία Βαρβ. Καρούλη ὁμοίως	300
Ἁ κ. Ξενοφ. Γαλατᾶς γιὰ τὸ Δελτίο	500	Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Φωλλίδη γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1000
Ἁ κ. Κων. Κατραπάνης ὁμοίως	300	Ἁ κ. Μίμης Παπαδέπουλος ὁμοίως τὴν τακτικὴν του ἐνίσχυση	1000
Ἁ κ. Δημοσθ. Χαδέλας	300	Ἁ κ. Δημ. Παπαδέπουλος Πυρρογιαννίτης, πολιτικὸς συνταξιούχος στὸ Βόλο, τὴν τακτικὴν μὲ κάθε ἀποστολὴ Δελτίου συνδρομῆ του	200
Ἁ κ. Κων. Φωτόπουλος	500	Ἁ κ. Εὐρ. Πιπιδῆς Ἐμμανουήλ γιὰ τὸ Δελτίο	500
Ἁ κ. Γεώργ. Φέττας γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	1000	Ἁ Ζιτσαῖος Γυμνασιάρχης κ. Γεώργ. Μπέγκας γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας	1000
Ἁ Δικηγόρος κ. Πέτρ. Φρόντζος γιὰ τὸ Δελτίο	700	Ἁ συνταξιούχος τελωνειακὸς Διθυντῆς κ. Ἐτεροκλῆς Τόλιας εἰς μνήμην τῆς ἀληθιμότητος συγγένου του Ἀσπασίας τῶν Γονέων του γιὰ τὸ Δελτίο	3000 3000 500
Ἁ κ. Μιχ. Παπακώστας εἰς μνήμην τοῦ Ἀγγέλου Παπακώστα	1000	Ἁ ἰατρὸς καὶ γλαφυρὸς Λαογράφος κ. Ἀναστ. Παπαγγέλης γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ἁ κ. Ἀπόστ. Ζωῆς γιὰ τὸ Δελτίο	500	Ἡ τακτικὴ χορηγὸς τῆς οἰκογενείας τοῦ ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἑταιρείας Χαρ. Λιάμπη, ἢ κυρία Νέλλη Λιάμπη εἰς μνήμην τῶν Γονέων	3000
Ἁ καλλιτέχνης κεραμίστας - ἀγχειοπλάστης Θανάσης Δουρδούφης γιὰ τὸ Δελτίο	500		
Ἡ κυρία Φοφῶ Καμάρα εἰς μνήμην τοῦ συζύγου τῆς στρατηγοῦ Βασ. Καμάρα γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς ἑναρξῆς τακτικῆς ἐνίσχυσεως	2000		
Ἡ κυρία Ἀννίκα Γκαναδία τοῦ ἀρχιάτρου τοῦ πολέμου 40—41 γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τακτικῆς τῆς ἐνίσχυση	1000		
Ἡ Κεχαγιᾶς γιὰ τὸ Δελτίο	300		

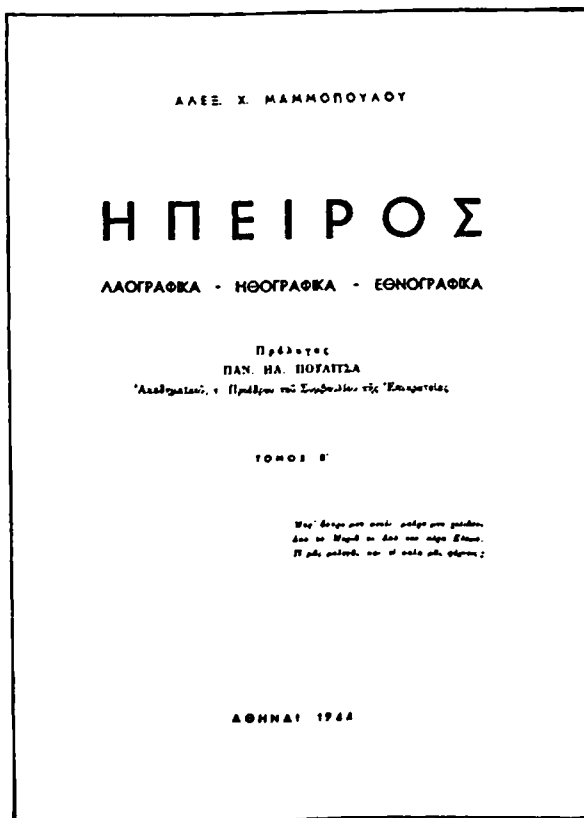
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ:
ΑΠΟ ΤΟΥ 98ου ΥΨΩΜΑΤΟΣ.
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ
ΑΓΩΝΙΣΤΟΥ. 1979.

Ένα βιβλίο πολυσέλιδο φορτωμένο με αναμνήσεις και πλήθος σπανίων και ανέκδοτων φωτογραφιών. Η έκδοση έχει δωρηθεί στην «Ήπειρωτική Έταιρεία» και οι εισπράξεις από την πώληση των αντίτυπων πηγαίνουν για την ανάπτυξη του έργου της. Το βιβλίο σε πολυτελή εμφάνιση έχει διατιμηθεί σε 1000 δρχ.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΟΥ. ΑΘΗΝΑΙ 1968

Από τα δυό βιβλία μένουν λίγα αντίτυπα προς διάθεσιν. (Πληροφορίες στον Συγγραφέα. Τηλέφωνο 6511.669).

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΗΠΕΙΡΟΣ (με έγχρωμες εικόνες).
ΑΘΗΝΑΙ. 1964

Δύο βραβεία σ' ένα χρόνο

Δέν είναι τυχαίο.
'Η κορυφαία ποιότης τών
προϊόντων ΜΙΣΚΟ ήταν
τό θεμέλιο πάνω στό
όποιο εδρακύνθηκε
ή σοβαρή εξαγωγική της
προσπάθεια, πού
καλύπτει 20 χώρες.

Μετά τόν ΧΡΥΣΟ ΕΡΜΙΙ
1979 (Όκτώβριος),
ή ΜΙΣΚΟ κέρδισε και
ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1980 (Μάρτιος).

Τό ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΕΞΑΓΩΓΩΝ 1980 είναι ή
50η διακρίσις πού
άπονέμεται
μέχρι σήμερα στην

ΜΙΣΚΟ

